IORDANES

GETICA

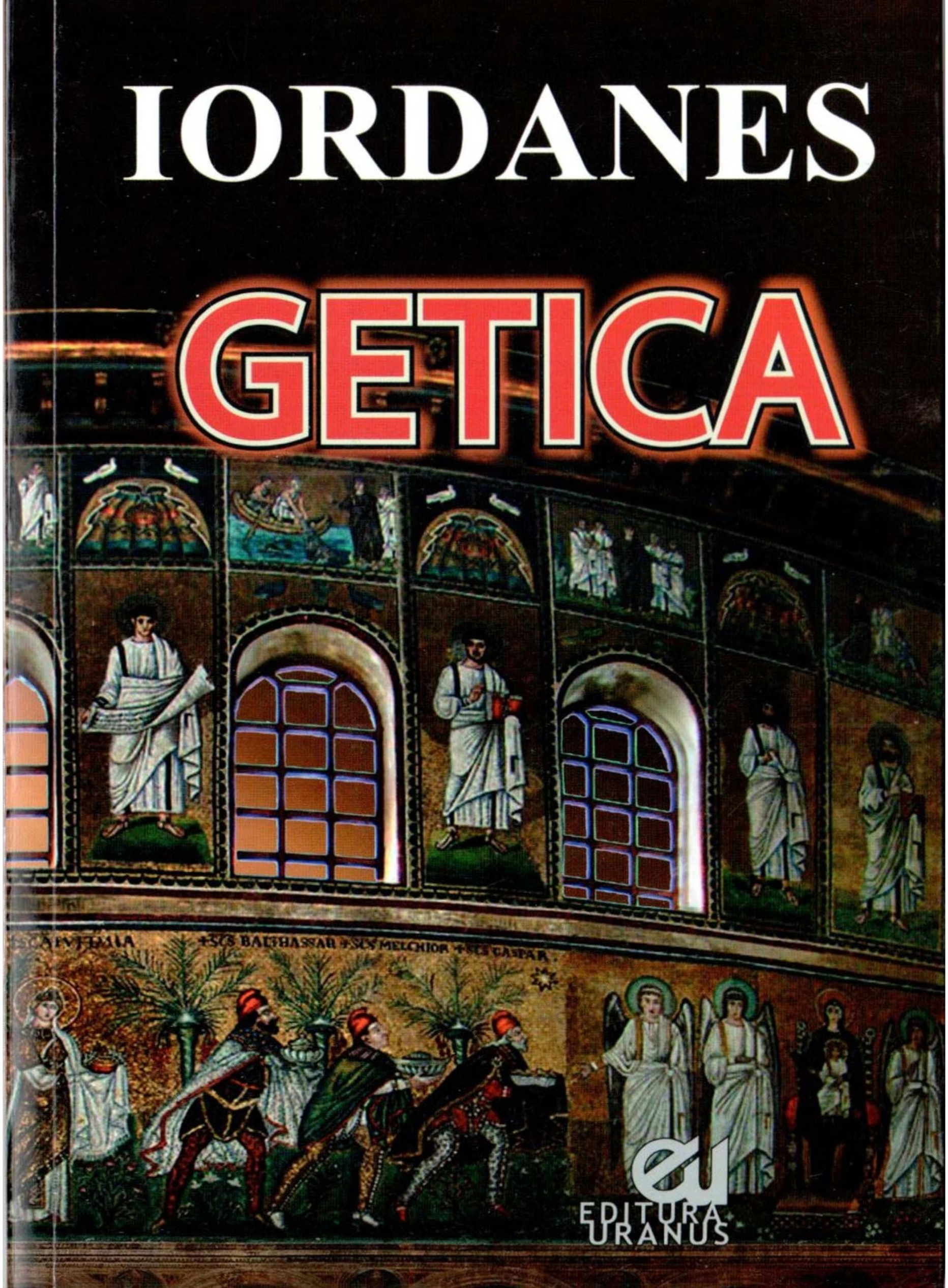

EDITURA URANUS

Iordanes

GETICA

DESPRE ORIGINEA ŞI FAPTELE GEŢILOR

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

1. În timp ce eu, într-o mică barcă, vreau să mă țin aproape de țărmul liniștit și să prind peștișori mărunți din apele celor de altădată, cum spunea cineva, tu mă îndemni, frate **Castalius,** să dau drumul pânzelor în larg și, lăsând la o parte mica lucrare pe care o am în mâini, adică prescurtarea cronicilor, să expun cu cuvintele mele, într-o singură carte scurtă, cuprinsul celor douăsprezece volume ale Senatorului **despre originea și faptele geților,** sarcină destul de grea și impusă parcă de cineva care nu vrea să știe de dificultățile unei astfel de lucrări.

2. Nu ții seamă că respirația îmi este slabă, neînstare să sufle în goarna vestitoare a unei întreprinderi atît de mărețe. Dar mai presus de orice greutate este aceea că n-am la îndemână acele volume, ca să le pot reda exact cuprinsul, deși, ca să nu mint, le-am citiți în trei zile prin bunăvoința omului de încredere al autorului. Nu le reproduc, cuvînt cu cuvînt, dar cred că le redau integral ideile și faptele.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

3. Am făcut în expunere unele adaosuri potrivite din istoricii greci și latini, amestecând în cuprins, la început, la mijloc și la sfîrșit, multe pe care le-am socotit utile. De aceea, fără supărare, ceea ce ai cerut primește cu bunăvoință și citește cu cea mai mare îngăduință. Iar dacă ți se pare că este puțin ceea ce am spus, tu, ca vecin de neam, adaugă ce știi din proprii amintiri și te roagă pentru mine, prea iubite frate.

4. După cum arată Orosius, strămoșii noștri au împărțit în trei părți suprafața întregului pământ mărginit de Ocean și le-au numit Asia, Europa și Africa. Există nenumărați scriitori care, tratând despre această întreită parte a globului pământesc, arată clar nu numai așezarea orașelor și a locurilor, ci și, ceea ce este și mai clar, distanțele în pași și mile, precum și insulele existente în mijlocul mărilor, atît mari, cît și mici, pe care le numesc Cyclade sau Sporade, determinându-le poziția în imensa întindere de ape.

5. Ținuturile nepătrunse, pînă dincolo de Ocean, nu numai că n-a ajuns nimeni să le descrie, dar n-a putut măcar să le străbată, din cauza rezistenței algelor și a adierii prea liniștite a vînturilor, făcînd astfel ca ele să nu fie cunoscute d e cît de cel ce le-a creat.

6. În schimb, țărmul de dincoace al Oceanului, pe care l-am numit cerc al întregii lumi, fiindcă-i înconjoară hotarele ca o coroană, a fost cunoscut de oameni curioși, care au voit să scrie despre aceste lucruri, arătând că nu numai suprafața pământului este stăpânită de locuitori, dar și unele insule sînt locuite, ca, de pildă, cele din partea orientală și din *Oceanul Indian,* și anume: *Hippode, Iamnesia* și insula *Solis* care, deși nelocuită din cauza arșiței soarelui, este totuși destul de întinsă și-n lumgime și-n lățime, precum și frumoasa *Taprobane* care, în afară de cetăți și de ferme, are zece orașe foarte bine întărite.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

7. Foarte plăcute sînt, de asemenea, *Silefantina* și *Theron,* nemenționate de vreun scriitor, dar pline totuși de locuitori. În partea de apus același Ocean are cîteva insule, aproape toate cunoscute de mulțimea celor ce se duc sau vin din ele. Și lângă marea *Gaditană* se găsesc nu departe insulele numite una *Beata,* iar celalată *Fortunata.* Deși unii pun între insule cele două promontorii, *Calicia* și *Lusitania,* în care se vede pînă astăzi într-unul templul lui **Hercule,** iar în celălalt monumentul lui **Scipio,** totuși, fiindcă se găsesc la marginea *Galiciei,* țin mai degrabă de pământul marii Europe, decît de insulele Oceanului.

8. Are totuși în interior și alte insule, care se numesc *Baleare,* și o alta, *Mevania,* precum și *Orcadele,* în număr de treizeci și trei, deși nu toate sînt locuite.

9. Iar în apusul cel mai îndepărtat are o altă insulă, pe nume Tule, despre care poetul de la Mantua spune, între altele: *Să-ți fie supusă îndepărtata Tule.* Această imensă genune are și în partea arctică, adică nordică, o mare insulă numită Scandza. De la aceasta voi începe povestirea, fiindcă neamul despre a cărui origine mă întrebi, luându-și zborul din sînul acestei insule, ca un roi de albine a venit pe pământul Europei. Dar cum și în ce fel, dacă va da Domnul, vom arăta în cele ce urmează.

10. Acum voi vorbi cum voi putea mai pe scurt despre insula Britania, care este așezată în interiorul Oceanului, între Spanii, Galii și Germania. Deși mărimea ei nu a măsurat-o nimeni, precum arată **Livius,** mulți sînt cei care și-au exprimat despre ea diferite opinii. Vreme îndelungată n-a fost călcată de armatele romane, pînă când **Iuliu Cezar,** prin războaiele purtate în mod glorios, a deschis drumul spre ea, făcînd-o accesibilă multor muritori pentru comerț sau pentru alte rosturi. Cunoștințele asupra ei s-au înmulțit cu timpul și pentru a o descrie urmez informațiile oferite de scriitorii greci și latini.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

11. Mulți au spus despre teritoriul ei că este asemănător unui triunghi așezat la nord-vest, cu unghiul cel mai larg către gurile Rinului. Mai departe își pierde lățimea și se strîmtează la celelalte două unghiuri, terminându-se cu două laturi spre Galia și Germania.

12. În partea ei cea mai întinsă are lățimea de 2310 stadii, iar lungimea nu depășește 7132 de stadii. Este un șes acoaperit de tufișuri și de păduri, accidentat pe alocuri, și de cîțiva munți, înconjurat de o mare liniștită, nefrămîntată nici de vîsle, nici de vînturi, fiindcă, pe cît cred, pămîntul este departe și nu dă ocazie să se producă valuri, marea fiind mai lată decît în alte părți. **Strabon,** renumit autor grec, spune că în acele ținuturi, din cauza Oceanului se ridică atîția nori, care fac ca pămîntul să fie mereu umed, iar soarele să fie mai mult acoperit și să nu fie văzut, din cauza ceții, chiar în zilele senine.

13. **Cornelius,** autor de anale, povestește că în timpul nopții este mai puțin întuneric în acea parte, care este bogată în metale și în ierburi de tot felul, hrană mai degrabă pentru vite decît pentru oameni. Este străbătută de multe rîuri care curg într-o parte și în alta, rostogolind în valurile lor mărgăritare și pietre prețioase. *Solii*, colorați la față și scunzi, se nasc cu părul negru și creț. Locuitorii *Caledoniei,* însă, sînt cu părul roșcat, înalți la trup, dar lipsiți de vigoare, asemănători galilor și spaniolilor, de care sînt apropiați.

14. De aceea unii au presupus că acești locuitori sînt colonișți veniți din țările vecine. Sînt la fel de inculți, populațiile ca și regii lor. **Dio,** cel mai vestit scriitor de anale, spune că toți au primit numele de caledonieni și de meați. Locuiesc în colibe de nuiele, împreună cu vitele, adesea pădurile fiindu-le casa. Nu știu dacă pentru frumusețe sau pentru altceva își tatuează trupurile cu fierul.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

15. Din dorința de a porunci altora sau de a-și mări avutul, se războiesc între ei, având nu numai infanterie și cavalerie, dar și care de luptă cu două sau cu patru roți prevăzute cu coase care se numesc popular essede. Socotesc deajuns aceste puține cuvinte spuse despre forma insulei Britania.

16. Să ne întoarcem la așezarea insulei Scandza, despre care am făcut mențiune mai sus. Despre aceasta amintește strălucitul geograf **Claudius Ptolemeu** în cartea a II-a a operei sale, când spune: *Există în apele Oceanului nordic o insulă numită Scandza, asemănătoare unei frunze de cedru, cu marginile încrețite, alungită și întoarsă spre interior.* Despre ea dă referințe și **Pomponius Mela,** arătând că se găsește în golful *Codanus* al mării și că țărmurile îi sînt udate de Ocean.

17. Este așezată în fața fluviului Vistula care, izvorînd din munții Sarmatici, după ce desparte Germania de Sciția, în fața Scandzei se varsă prin trei guri în Oceanul de nord. Are la răsărit un lac foarte întins în sînul pământului, de unde fluviul Vagus, ieșind ca dintr-un pântece, își varsă valurile în Ocean. La apus este înconjurată de imensitatea genunei, iar la nord este închisă de același Ocean foarte vast și nenavigabil, din care un golf ieșind ca un fel de braț se lărgește și formează marea Germanică. «

18. Se spune că în această mare există niște insule, mici, dar multe, în care, dacă trec lupii pe gheață, din cauza gerului își pierd vederea. Astfel că pământul este acolo nu numai inospitalier pentru oameni, dar vitreg și pentru animalele sălbatice.

19. Dar deși în insula Scandza, despre care este vorba, se găsesc multe și felurite neamuri, **Ptolemeu** numește doar șapte dintre ele. Aci, din cauza frigului, nu se găsesc nicăieri colonii de albine producătoare de miere. Partea nordică, locuită de poporul *adogit,* se spune că are la mijlocul verii patruzeci

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

de zile și nopți cu lumină continuă și, de asemenea, în timpul iernii același număr de zile și nopți când oamenii nu au lumină.

20. Astfel tristețea alternează cu bucuria, ceea ce constituie pentru unii binefacere, pentru alții este pagubă. Și aceasta de ce? Fiindcă, în zilele mai lungi, oamenii văd soarele întorcîndu-se la răsărit pe marginea axei sale, pe când în cele mai mici ei nu îl văd așa, ci altfel, fiindcă parcurge părțile de sud și dacă nouă ni se pare că el se înalță din adâncuri, ei spun că își face ocolul pe marginea pământului.

21. Dar acolo se află și alte neamuri, ca *screrefennii,* care nu folosesc pentru hrană cereale, ci carne de fiare și ouă de păsări, căci în bălți se înmulțesc atîtea vietăți, încît oferă neamului omenesc hrană din belșug. Un alt neam care trăiește aci este cel *suehans* care, ca și *thuryngii,* excelează în cai frumoși. Aceștia sînt cei care, prin comerțul de piei *sappherine* căutate de romani, având legături cu nenumărate alte neamuri, sînt renumiți prin pieile lor negre strălucitoare, mai ales că, deși săraci, se îmbracă foarte bine.

22. Urmează mulțimea feluritelor nații: *theustes, vagoth, bergio, halin, liothida.* Toate acestea s-au așezat într-un ținut șes și fertil, din care pricină sînt mereu hărțuite de incursiunile altor neamuri. Mai sînt apoi *ahelmilii, finaiții, fervirii* și *gautigoții,* neam de oameni îndîrjiți și oricând gata de război. La fel sînt și *mixii*, *evagrii, otingii,* care toți locuiesc ca animalele sălbatice, fortificați în peșteri.

23. Mai la o parte de aceștia se găsesc *ostrogoții, raumaridi, aeragnaricii,* blânzii *fini și scandzii* mai blânzi decît toți ceilalți. Asemenea lor mai sînt *vinoviloții* și *suetidii,* cunoscuți între aceste neamuri prin statura lor înaltă, ca și *danii* din același neam cu cei arătați mai înainte. Aceștia au alungat din așezările lor pe *heruli,* care între toate neamurile Scandiei își au numele de la înălțimea lor cu totul deosebită

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

24. Din aceleași ținuturi mai sînt *granii*, *augandzii, eunixii, taetelii, rugii, arochii* și *rănii,* al căror rege, **Roduulf,** nu cu mulți ani mai înainte și-a părăsit domnia și și-a găsit adăpost, precum dorea el, pe lângă **Theodoric,** regele *goților.* Astfel aceste neamuri, mai mari la trup și suflet decît *germanii,* luptau cu sălbăticie de fiare.

25. Se spune că din această insulă Scandza, ca dintr-o fabrică de nații, sau ca dintr-un pântece de neamuri, au răsărit odinioară *goții* cu regele lor pe nume **Berig.** Aceștia, deîndată ce, ieșind din corăbii, au atins pământul, au și pus nume acelui loc, care pînă acum, pe cît se spune, se numește Gotiscandza.

26. Îndreptându-se de aici spre ținutul *ulmerugilor,* care atunci își aveau așezările pe țărmurile Oceanului, și-au stabilit tabăra în apropiere, de unde i-au atacat și i-au alungat din propriile lor locuințe, subjugând și pe *vandalii* din vecinătate și adăugându-i la cuceririle lor. Iar când a crescut numărul popoarelor cucerite, sub domnia celui de al cincilea rege care a urmat după **Berig,** anume **Filimer** fiul lui **Gadarix,** au luat hotărîrea ca armata să plece mai departe, cu familiile *goților.*

27. În căutare de locuri foarte potrivite pentru așezare, au ajuns pe pământul Sciției, care pe limba lor se numea Oium. Se spune că, în timp ce ei erau desfătați de marea rodnicie a ținuturilor, jumătate din armata lor, tocmai pe când trecea peste un pod, s-a prăbușit fără salvare și fără să mai poată trece peste rîu cineva într-o parte sau alta. Căci acest loc, pe cît se povestește, este înconjurat de o mulțime de bălți adânci și în continuă mișcare, găsindu-se sub stăpânirea forțelor oarbe ale naturii, care-l fac de netrecut. Pînă în vremea noastră se aud dintr-acolo zbierete de vite și se văd urme de oameni împotmoliți, pe cît se crede, în acele ținuturi mlăștinoase.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

28. Așadar acea parte dintre *goți* care, se spune că împreună cu **Filimer,** trecând rîul, au ajuns în teritoriile Oium, s-a făcut stăpână pe pământul dorit. Dar fără să zăbovească mult, au ajuns la neamul *spalilor* cu care s-au încleștat în luptă, câștigând biruința. De aici au înaintat victorioși pînă la marginea Sciției, care este vecină cu marea Pontului. Isprăvile acestea sînt preaslăvite în cântecele lor vechi și povestite ca în lucrările istorice, precum atestă în cea mai autentică operă istorică **Ablavius,** strălucit istoric din neamul *goților.*

29. Păreri asemănătoare au și alți scriitori vechi. Nu știu de ce **Iosephus,** cel mai veridic povestitor de anale, care pretutindeni respectă regulile adevărului, arătând începutul și cauzele lucrurilor, a trecut totuși cu vederea cele pe care le-am povestit despre începuturile *goților.* Numai atunci când amintește despre **Magog,** din neamul lor, afirmă că ei, ca neam și ca nume, au fost numiți *sciți.* Este de trebuință ca, înainte de a merge mai departe, să arăt unde se găsește teritoriul acestora.

30. Sciția începe de la hotarele Germaniei, de unde izvorăște fluviul Istru, sau de la lacul Morsianus și se întinde pînă la fluviile *Tyras, Danastru* și *Vagosola,* ca și *Danapru* și muntele Taurus, nu cel din *Asia,* ci cel propriu, adică scitic, își continuă cuprinsul pe toată Meotida și peste *Meotida* prin strîmtoarea Bosforului pînă la muntele Caucaz și pînă la rîul *Araxis.* Apoi, întorcîndu-se în partea stîngă pînă dincolo de marea Caspică și din ținuturile îndepărtate ale Asiei pînă la Oceanul euroborean, este ca o ciupercă, mai întâi mică, dar mai departe foarte lată și rotundă pînă ajunge la *huni, albani* și *seri.*

31. Această patrie, spun adică Sciția, întinzîndu-se și deschizîndu-se în lung și-n lat, se învecinează spre răsărit cu serii care încep de la țărmul mării Caspice, la apus cu *germanii* și cu fluviul *Vistula,* spre ținutul arctic, adică în partea septentrională, este înconjurată de Ocean, iar la sud se găsesc *Persia*,

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

Albania, Hiberia, Pontul și albia *Istrului, care* se numește Dunărea de la gură pînă la izvor.

32. În partea în care atinge țărmul pontic este înconjurată de orașe, nu obscure, ca *Boristene, Olbia, Callipoli, Cherson, Theodosia, Careon, Myrmicion* și *Trapezunt,* pe care au îngăduit nesupusele neamuri ale *sciților* să le întemeieze *grecii* pentru a face comerț cu ele. În mijlocul acestei Sciții este un loc care desparte *Asia* de *Europa,* adică munții Rifei. Din aceștia izvorăște prea întinsul *Thanais care* se varsă în *Meotida, lac* cu circumferința de 144 de mii de pași, nicăieri mai adânc de opt coti.

33. Primul neam care locuiește în Sciția, este la apus, cel al *gepizilor,* pe un teritoriu străbătut de mari fluvii și anume de Tisa la nord-vest, iar la sud de însăși Dunărea cea mare. La răsărit o brăzdează *Flutausis, care* își rostogolește repede și vijelios valurile pînă ce se varsă în apele *Istrului.*

34. În interior este *Dacia* întărită de prăpăstioșii *Alpi* în formă de cunună. În stînga acestora, spre nord, începînd de la izvoarele fluviului Vistula, pe imense spații, este așezat neamul numeros al *veneților.* Deși numele acestora variază după regiuni și populații, ei se numesc totuși, în principal, *sclavini* și *anți.*

35. *Sclavinii* locuiesc de la cetatea Novietunensis și de la lacul numit *Mursianus* pînă la *Danaster* și la nord pînă la *Viscla.* Au lacuri și păduri în loc de cetăți. Cei mai viteji dintre ei sînt *anții,* care se întind pe curbura mării *Pontice* de la *Danaster* pînă la *Danapru,* fluvii la distanță de multe popasuri unul de altul.

36. Iar la vărsarea prin trei guri a Vistulei în Ocean, locuiesc *vidinarii,* formați din mai multe neamuri. După aceștia stăpânesc, de asemenea, țărmul Oceanului *aestii,* neam de oameni foarte liniștiți. Vecini cu ei, la sud, se găsește neamul

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

foarte viteaz al *acatzirilor,* care nu se îndeletnicesc cu agricultura, ci trăiesc din creșterea vitelor și din vînat.

37. Dincolo de ei se întind deasupra Mării Pontice așezările *bulgarilor* pe care i-au făcut foarte cunoscuți relele păcatelor noastre. De aci au apărut *hunii,* popor foarte viteaz care, ca o buruiană ce se răspândește foarte repede, au pricinuit o dublă urgie altor popoare. Căci unii se numesc *altziagiri,* alții *saviri,* având-și sălașuri separate: *altziagirii,* lângă Cherson, oraș unde lacomul negustor își aduce mărfurile sale din Asia, vara cutreieră câmpurile oprindu-se temporar după cum îi obligă pășunatul vitelor, iar iarna rămân pe marea Pontică. Iar *hunugurii* sînt cunoscuți prin comerțul pe care-l fac cu piei de murine, îndrăzneala lor îngrozind pe foarte mulți oameni.

38. Primul lor popas pe pământul Sciției a fost lângă mlaștina meotidă, al doilea în Mysia, Tracia și Dacia, iar în al treilea, precum citim, au locuit din nou în Sciția, la marea Pontică. N-am găsit nicăieri poveștile acelora care spun că ei au fost duși robi în Britania, sau în altă insulă, și că au fost scăpați de cineva pe prețul unui cal. Dar cine va spune altceva decît ceea ce am spus eu, cu privire la obîrșia lor nu va găsi la mine credit, căci eu mă încred mai degrabă în cele citite de mine decît în povestiri bătrînești.

39. Și ca să mă întorc la ceea ce mi-am propus, cei despre care am vorbit s-au așezat în primul lor popas în Sciția, lângă Meotidă, unde se știe că au avut ca rege pe **Filimer.** În al doilea popas, pe pământul Daciei, Traciei și Mysiei l-au avut pe **Zalmoxe,** despre care cei mai mulți scriitori de anale spun că a fost un mare erudit în domeniul filozofiei. Căci au avut erudit mai întâi pe **Zeuta,** apoi pe **Deceneu** și al treilea pe **Zalmoxe,** despre care am vorbit mai înainte. Astfel că n-au lipsit cei care să-i învețe înțelepciunea.

40. De aceea dintre toți barbarii, *goții* au fost cei mai înțelepți și aproape la fel cu *grecii,* precum ne asigură **Dio,** care a scris în grecește istoria și analele acestora. El spune că ei au fost numiți mai întâi *taraboști,* iar apoi *pileați,* aceștia fiind cei mai de neam dintre ei, din care își alegeau regii și preoții. Pînă într-atît au fost lăudați **geții,** încît s-a spus că la ei s-a născut **Marte,** pe care fantezia poeților l-a numit zeu al războiului, de unde și **Vergiliu** spune: *Tatăl Gradivus, care ocrotește ogoarele getice.*

41. Pe acest **Marte** goții l-au adorat întotdeauna cu un cult sângeros (căci prizonierii uciși erau jertfe ale lui), socotindu-l zeul războiului, care nu poate fi îmblânzit decît cu sânge omenesc. Lui i se dedicau primele prăzi, lui i se atîrnau de trunchiuri de copaci hainele luate de la dușman și i se acorda mai multă pietate religioasă decît celorlalți zei, fiindcă li se părea că divinizându-l pe el își divinizează propriul lor strămoș.

42. În al treilea popas la marea Pontică devenind mai umani și mai înțelepți, cum am spus mai sus, și popoarele fiindu-le împărțite pe familii, *vizigoții* erau supuși *bălților,* iar *ostrogoții,* de asemenea, erau în serviciul străluciților *amali*.

43. Cea dintâi îndeletnicire a lor înaintea altor neamuri vecine a fost aceea de a întinde arcul, după cum spunea **Lucan,** mai mult istoric decît poet: *întindeți arcuri armenești cu coarde getice,* înainte la ei se cântau faptele strămoșilor în cântece însoțite de chitară, pomenindu-se de **Eterpamara, Hanale, Fridigern, Vidigoia** și de alții în mare cinste la aceste popoare, eroi comparabili cu cei admirați de antichitate.

44. Atunci, pe cît se spune, **Vesosis** a pornit un război împotriva *sciților,* pricinuindu-și mai multe lacrimi lui decît acestora, pe care autoritatea celor vechi îi arată ca bărbați ai amazoanelor, femei războinice despre care și **Orosius** vorbește cu voce tare în primul volum al operei sale. De aci dovedim

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

cu evidență că el s-a luptat cu *goții,* știm precis că s-a războit cu bărbații amazoanelor care locuiau în ținutul de la Borysthene, pe care localnicii îl numeau Danaper, pînă la fluviul Thanais, în jurul mlaștinilor meotide.

45. Vorbesc despre acel Thanais care, coborînd din munții Rifei, curge atît de năvalnic, încît, în vreme ce fluviile vecine sau Meotis și Bosforul îngheață la ger, singur el dintre toate, trecînd și scoțînd aburi printre munții prăpăstioși, niciodată nu este întărit de frigul scitic. Acesta este socotit faimos hotar între Asia și Europa. Căci altul este cel care, răsărind din munții Chrinilor, se varsă în marea Caspică.

46. Iar Danaper, izvorînd dintr-un lac mare, parcă s-ar naște dintr-o mamă. Acesta, pînă la mijloc este dulce și potabil, producînd pește foarte gustos, fără oase și având numai cartilage în corpul său. Dar în apropierea Pontului primește un mic rîu, numit Exampheus, atît de amar, încît, deși este navigabil pe un parcurs de patruzeci de zile, apa i se împuținează și se strică devenind neasemenea sieși, pînă ce, după ce trece printre orașele grecești Callipidas și Hypannis, se varsă în mare. La gura lui este o insulă chiar la început, numită a lui **Achile.** între acestea este un ținut foarte întins, acoperit cu păduri și nesigur din cauza bălților.

47. Pe când *goții,* fiindu-le pe atunci rege **Tanausis,** locuiau în aceste părți, **Vesosis,** regele egiptenilor, le-a declarat război. Regele *goților* **Tanausis** l-a întâmpinat în luptă pe **Vesosis** al *egiptenilor* la fluviul Phasis unde se găsesc din belșug fazani, păsări exportate în toată lumea pentru mesele celor puternici. Bătându-l strașnic l-a urmărit pînă în Egipt și, dacă nu l-ar fi împiedicat valurile de netrecut ale fluviului Nil, precum și întăriturile ridicate de **Vesosis** mai înainte împotriva *etiopienilor,* l-ar fi prins și ucis pe acesta chiar în patria lui. Dar fiindcă n-a putut să-l învingă din cauza fortificațiilor, s-a întors și a subjugat aproape toată Asia, obligând pe supuși să plătească tribut

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

scumpului său prieten **Sornus,** rege al *mezilor.* Unii dintre ostașii biruitori din armata sa, văzînd că provinciile supuse strălucesc prin rodnicia lor, și-au părăsit de bunăvoie unitățile și au rămas în ținuturile Asiei.

48. **Pompeius Trogus** spune că de la neamul sau de la numele acestora își trag *părții* obîrșia. De aceea și astăzi fugarii în limba scitică se numesc *părți* și, răspunzînd originei lor, între toate neamurile Asiei ei singuri sînt armași și foarte buni luptători. Cuvîntul *părți,* care am spus că înseamnă fugari, unii i-au dat altă etimologie, spunînd că sînt numiți *părți* fiindcă au fugit de la părinții lor. Pe acest **Tanausis,** rege al *goților,* după moarte, popoarele lui l-au adorat între divinitățile lor.

49. După moartea acestuia, pe cînd armata și urmașii lui se găseau într-o expediție în alte părți, un neam vecin a încercat să le prădeze femeile. Învățate de bărbații lor, ele au rezistat cu înverșunare și cei veniți asupra lor au fost alungați în chip rușinos. În urma acestei victorii au căpătat și mai mare îndrăzneală. Îndemnându-se unele pe altele, și-au ales două conducătoare, pe **Lampeto** și pe **Marpesia,** cele mai viteze dintre ele, și au pus mâna pe arme.

50. Conducătoarele împărțindu-și prin tragere la sorți grijile ca să apere și avuțiile proprii și să devasteze și pe ale altora, **Lampeto** a rămas să apere hotarele patriei, iar **Marpesia** a dus în Asia noul gen de armată, alcătuită din femei, învingînd în război diferite neamuri, iar cu altele încheind pace, au ajuns în Caucaz, unde au rămas un anumit timp și au dat locului numele de *Stânca Marpesia,* de unde și **Vergiliu** spune: Ca *un aspru granit se înalță stânca Marpesia.* În acel loc după aceea **Alexandru cel Mare** a ridicat niște porți numindu-le *Strîmtoarea Caspică,* pe care acum o păzește neamul *lazilor*, ca fortificație romană.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

51. Acolo și-au așezat tabăra un timp amazoanele, pînă ce și-au întărit armata. Ieșind de acolo și trecînd fluviul Ales, care curge pe lângă cetatea *Gargara,* au supus cu același succes *Armenia, Syria* și *Calicia, Galatin, Pisidia* și toate ținuturile *Asiei.* Apoi s-au întors către *Ionia* și *Eolia,* le-au învins, și le-au transformat în provincii ale lor. Stăpânind acolo mai mult timp, au ridicat și cetăți și cazărmi, cărora le-au pus numele lor. Din dorința de a trage cu arcul și de a vîna, îndeletniciri pe care le prețuiau cel mai mult, cu cheltuieli mari au clădit și au înfrumusețat în chip cu totul deosebit templul *Dianei din Efes.*

52. Astfel femeile născute în Sciția, ajutate de întâmplare, s-au făcut stăpâne pe conducerea Asiei, pe care au păstrat-o aproape 100 de ani, pînă cînd s-au întors la Stânca Marpesia, despre care am vorbit mai înainte, adică în muntele Caucaz. Fiindcă am amintit din nou de acest munte, nu socotesc în afară de subiect să-i descriu profilul și așezarea, fiindcă se știe că el înconjoară într-un lanț continuu o foarte mare parte a Pământului.

53. Acesta, înălțându-se de la marea Indică, pe partea dinspre miazăzi este ars de soare și scoate aburi, în vreme ce pe partea dinspre nord este bătut de vînturi aspre și de zăpezi. Făcînd o curbă și întorcîn-du-se în unghi spre Syria, deși trimite din el foarte multe rîuri, totuși în regiunea vasianensă face să izvorască din el cu belșug de ape Eufratul și Tigrul, după părerea generală navigabile în tot anul. Acestea, îmbrățișând ținuturile *syrilor,* după ce le face să fie văzute și numite Mesopotamia, își varsă apele în Marea Roșie,

54. Apoi susnumitul munte întorcîndu-se spre nord în pământurile scitice, înaintează cu mari cotituri și, după ce trimite în marea Caspică renumitele rîuri Araxe, Cysus și Cambise, își continuă lanțul pînă la munții Riphei. De aici terminându-se cu un versant în ținuturile scitice, coboară pînă la Pont și, pe unde colinele sînt mai coborîte, ajunge la valurile Istrului, unde rîul se despică și Sciția cu locuri crăpate se mai numește și Taurus.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

55. Așadar astfel și atît este muntele aproape cel mai înalt dintre toți, care-și ridică vîrfurile ca o construcție naturală, oferind neamurilor fortificații inexpugnabile. Căci întretăiat ici și colo, pe unde este străbătut de rîuri formează văi largi și strîmtori, cum sînt porțile Caspice, sau cele Armene sau Ciliciene, după locul unde se găsește fiecare, fiind totuși greu accesibile pentru circulația carelor, cu coaste înalte și prăpăstioase cu variate nume, după limba localnicilor. Astfel Caucazul a fost numit de inzi Lammus, apoi Propanissimus, părții i-au zis întâi Castra, apoi Mizate. *Sirienii* și *armenii* l-au numit Taurus, sciții Caucaz și Rifeu, și din nou, în cele din urmă Taurus. Și alte multe neamuri au dat nume acestui munte. Dar după ce am spus cîte ceva despre așezarea acestora, să ne întoarcem la amazoane, de care ne-am depărtat.

56. Acestea, de teamă să nu li se stingă neamul, s-au îndreptat spre legături cu neamurile vecine, făcînd o dată pe an tîrg, cu înțelegerea ca în anul următor în aceeași zi să se întoarcă, și copilul care s-a născut dacă e băiat să fie dat bărbatului, iar dacă e fetiță să fie luată de mamă pentru a i se da educație militară sau, cum le place unora să susțină, celor născuți băieți, îndată li se întrerupea cu ură viața de către mamele lor. Astfel nașterile de parte bărbătească pentru alții dorite, pentru acestea erau
detestabile.

57. Știrea despre cruzimea lor producea foarte mare groază. Căci, mă întreb, ce speranță mai putea avea un prizonier, dacă și cruțarea fiilor lor la acestea era socotită o nelegiuire? Împotriva lor, pe cît se povestește, a luptat și **Hercule,** iar pe **Melanis** a învins-o mai degrabă prin înșelăciune, decît prin forță. **Tezeu,** însă, a luat-o ca pradă pe **Hipolita** care a născut cu el pe **Hipolit.** Amazoanele au avut apoi ca regină pe **Penthesilea,** ale cărei isprăvi săvîrsite în războiul

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

troian au rămas celebre. Se spune că domnia acestor femei a ținut pînă în timpul lui **Alexandru cel Mare.**

58. Dar ca să nu zici: de ce, dacă ai început să vorbești despre *goți,* stărui atît de mult asupra femeilor, ascultă despre vitejia deosebită și lăudabilă a bărbaților. Istoricul Dio, cel mai harnic cercetător de antichități care a dat operei sale titlul de **Getica (și despre geți am dovedit mai înainte că au fost goți)** după cum spune **Paul Orosius,** acest Dio amintește că ei după multă vreme au avut un rege numit **Telef.** Dar ca să nu spună cineva că acest nume este străin de limba gotică, să observe mai întâi că nu e nimeni care să nu știe că neamurile împrumută de obicei foarte multe cuvinte streine, ca romanii de la macedoneni, grecii de la romani, sarmații de la germani, goții foarte adesea de la huni.

59. Așadar, acel **Telef,** fiu al lui **Hercule,** a fost născut de **Auge** și s-a căsătorit cu o soră a lui **Priam,** voinic la trup, dar înfiorător mai mult prin vigoare, egalând prin puterile sale geniul lui **Hercule,** cu care se și asemăna. Strămoșii au numit regatul acestuia Moesia, provincie care are la răsărit gurile fluviului Dunărea, la miazăzi Macedonia, la apus Histria, la nord Dunărea.

60. Cel mai înainte zis, într-un război cu *danaii*, după ce a ucis în luptă pe **Thesandru,** comandantul grecilor, s-a repezit cu furie împotriva lui **Aiax.** Dar tocmai când îl urmărea pe **Ulise,** căzându-i calul, împiedicat în niște vițe, s-a prăbușit și el și, rănit la coapsă de o săgeată a lui **Achile,** multă vreme n-a putut fi vindecat. Totuși, deși rănit, a alungat pe greci din ținuturile sale. După moartea lui **Telef,** i-a urmat la domnie fiul său Euryphyl, născut de o soră a lui **Priam,** regele frigienilor. Acesta, din dragoste față de **Casandra,** dorind să ia parte la războiul troian, ca să dea ajutor socrului său și rudelor sale, a fost ucis curând după ce a intrat în luptă.

61. Atunci **Cirus,** regele perșilor, după un interval mare, de 630 de ani, (precum atestă **Pompeius Trogus)** a pornit cu un război, nimicitor pentru sine, împotriva reginei **geților Tomiris.** Îmbărbătat de victoriile dobîndite în Asia, a căutat să subjuge pe **geți,** cărora le era regină **Tomiris,** precum am spus. Aceasta deși ar fi putut să oprească înaintarea lui **Cirus** la rîul Abraxis, i-a permis totuși trecerea, socotind mai onorabil să-l învingă cu armele decît să profite de avantajul locului, ceea ce s-a și întâmplat.

62. Când a venit **Cirus,** pentru prima dată norocul a fost de partea parților pînă într-atît, încît și fiul **Tomirei** și cea mai mare parte din armată au căzut în luptă. Dar continuând războiul, **geții** cu regina lor i-au învins pe parți și i-au supus, luându-le o bogată pradă. Acolo și atunci a văzut neamul goților pentru prima dată corturi de mătase. Iar regina **Tomiris,** mărindu-și victoria și făcându-se stăpână pe atît de mari prăzi de la dușmani, după ce a trecut în partea Moesiei ce se numește Sciția Minor, cu numele luat de la Sciția cea mare, a construit o cetate pe țărmul moesiac al Pontului, numind-o Tomis, de la numele său.

63. Apoi **Darius,** regele Persiei și fiul lui **Histaspe,** a cerut în căsătorie pe fiica lui **Antirus,** regele *goților,* rugându-l deopotrivă și amenințându-l, dacă nu i se îndeplinește dorința. Disprețuind înrudirea, *goții* i-au refuzat cererea. Respins, acesta s-a înfuriat de necaz și a trimis împotriva lor o armată de 700.000 de soldați, înarmați, căutând să răzbune printr-un rău public rușinea sa. Și cu corăbii făcute pod și legate între ele de la Calcedon până la Bizanț, a atacat Tracia și Moesia. Apoi construind tot în același mod un pod peste Dunăre, după ce a fost neîntrerupt atacat timp de două luni, a pierdut la Tapae 8000 de luptători și, temându-se ca nu cumva podul peste Dunăre să fie ocupat de adversarii săi, s-a întors în goană forțată în Tracia neavând încredere că solul Mysiei va fi în siguranță pentru a mai întârzia cel puțin pe el.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

64. După moartea lui, fiul său **Xerxes,** voind să răzbune insulta tatălui său, cu o armată de 700.000 de ostași și 300.000 de auxiliari, precum și cu 1200 de corăbii rostrate și 3000 de vase de transport, pornind la război împotriva *goților,* nici n-a apucat să-și încerce bine forțele în luptă, că a și fost învins de curajul și dîrzenia adversarilor. Astfel că s-a retras precum venise cu armatele sale, fără să dea vreo luptă.

65. Apoi **Filip,** tatăl lui **Alexandru cel Mare,** intrând în legături de prietenie cu *goții,* a luat în căsătorie pe **Medopa,** fiica regelui **Gudila,** pentru ca, asigurat prin astfel de rudenie, să întărească și mai mult regatul macedonenilor. În acea vreme, precum spune istoricul **Dio, Filip,** suferind de lipsă de bani, s-a hotărît să devasteze cu armata sa Odyssitana, cetate a Moesiei care, din cauza vecinătății era atunci supusă *goților.* Dar preoții *goților,* aceia care erau numiți pioși, deschizând îndată porțile cetății, și ieșind în întîmpinarea dușmanilor cu chitare și îmbrăcați în alb, au început să se roage cu cântări și imnuri către zei să-i alunge pe macedoneni din patria lor. Macedonenii, văzîndu-i cu cîtă credință îi întîmpină, s-au zăpăcit și, dacă este îngăduit a se spune, deși înarmați s-au speriat de preoții neînarmați. De aceea descompunându-și fără zăbavă linia de luptă pe care și-o organizaseră, nu numai că au renunțat la devastarea orașului, dar și pe cei pe care-i aveau afară luați prizonieri după legile războiului, i-au dat înapoi și după ce au încheiat alianță cu ei, s-au întors acasă la ale lor.

66. După mult timp, strălucitul conducător al goților **Sithalcus,** aducându-și aminte de necinstea lui **Filip,** a adunat 150.000 de bărbați și a pornit cu război împotriva atenienilor conduși de **Perdicca,** regele macedonenilor, pe care **Alexandru** înainte de a muri la Babilon, otrăvit de un sfetnic al său, îl lăsase succesor prin dreptul de moștenire la conducerea atenienilor. Într-o mare bătălie, chiar la începutul războiului, *goții* s-au arătat superiori, astfel că, pentru

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

injuria macedonenilor în Moesia, *goții* pătrunzând în Grecia au devastat toată Macedonia.

67. Pe când domnea peste goți **Burebista,** a venit în Goția **Deceneu,** în timpul în care puterea la romani o avea **Sylla. Burebista** luându-l pe lângă el pe **Deceneu,** i-a dat putere aproape regală și după sfatul acestuia goții au devastat pământurile germanilor, pe care le stăpânesc în prezent francii.

68. Dar **Cezar,** care cel dintâi dintre toți romanii a cerut să fie împărat și a pus sub legile sale aproape toată lumea, supunînd toate stăpânirile, deși a ajuns să ocupe în afară de orașul nostru insulele din interiorul Oceanului și pe cei care nu cunoșteau nici măcar din auzite numele romanilor să-i facă tributari romanilor, pe *goți* totuși, cu toate încercările, n-a putut să-i subjuge. **Gaius Tiberius** domnea ca al treilea împărat peste romani, dar *goții* și sub domnia sa continuau să rămână liberi.

69. Pentru ei aceasta era salvator, aceasta util, aceasta de dorit, ca tot ce-i învăța **Deceneu,** sfătuitorul lor, aceasta să năzuiască și ei, judecând că aceasta este util, ca ei să-i traducă în faptă dorințele . Acesta, văzînd că ei i se supun sufletește în toate și că au și înzestrare naturală, i-a învățat aproape toată filosofia; căci el era maestru în această disciplină. Predându-le etica le-a domolit obiceiurile barbare, învățându-i fizica, i-a făcut să trăiască în chip firesc după legi proprii, pe care pînă acum le numesc *belagine,* avându-le scrise, instruindu-i în domeniul logicii le-a dezvoltat gândirea, făcându-i să fie mai dezvoltați la minte decît celelalte neamuri, arătându-le importanța practicii i-a îndemnat să trăiască săvârșind cele mai bune. Iar în domeniul teoretic i-a făcut să cunoască cele 12 semne ale zodiacului și contemplând mersul planetelor să stăpânească cunoștințele astronomice, să știe cum și care sînt fazele de creștere și descreștere ale Lunii, cu ce nume sau semne urcă sau coboară pe cer din răsărit pînă în apus cele 346 de stele.

70. Mă întreb ce plăcere îi făcea pe vitejii bărbați ca atunci când nu erau ocupați cu mânuirea armelor să-și umple capul cu învățături filosofice. Vedeai cum cercetează unul poziția stelelor pe cer, altul planetele mici sau mari, cum urmărește acesta fazele Lunii, acela eclipsele de Soare, cum astrele în cercul lor pe cer se coboară în apus, dar apar din nou la răsărit, căutând aceștia toți să-și afle odihna numai după ce găsesc la toate explicare.

71. Acestea și altele ca acestea încredințându-le *goților cu* priceperea lui (Deceneu), a strălucit ca un om minunat în fața lor, ajungînd să asculte de el nu numai cei mulți, dar chiar și regii. Căci a ales atunci dintre ei pe bărbații cei mai nobili și mai înțelepți, pe care i-a învățat teologia și i-a îndrumat în venerarea celor dumnezeiești și sfinte, făcându-i preoți, numiți în timpul slujbelor *pileați* - după părerea mea - fiindcă le-a pus pe cap tiare, care cu alt cuvânt se numeau pilleus.

72. A poruncit însă ca oamenii ceilalți, din popor, să fie numiți capilati, nume pe care *goții* l-au primit ca o formă de respect și-l amintesc și acum în cântecele lor.

73. După moartea lui Deceneu l-au socotit demn de aceeași venerație pe Comosicus, fiindcă era la fel de învățat. Pentru pregătirea lui era socotit și rege și prim preot și judecător în justiția supremă. Plecând și acesta din cele omenești, a ocupat scaunul de rege al goților Coryllus, care a domnit peste poporul său în Dacia timp de 40 de ani. Vorbesc de Dacia veche, pe care se știe că în prezent o stăpânesc neamurile *gepizilor.*

74. Această patrie, așezată în fața Moesiei peste Dunăre este încinsă cu o coroană de munți cu numai două trecători: una pe la Boutae, iar cealaltă pe la Tapae. Goția aceasta, pe care cei vechi au numit-o Dacia, dar care acum se

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

numește Gepidia, precum am spus, era despărțită la răsărit de roxolani, la apus de iazygi , la nord de sarmați și bastarni, iar la miazăzi era fluviul Dunărea. Pe iazygi îi desparte de roxolani numai rîul Olt.

75. Și, fiindcă am făcut mențiunea despre Dunăre, nu socotesc în afară de subiect să dau cîteva indicații despre acest strălucit fluviu. Izvorînd din ținuturile alamanice și primind dintr-o parte și din cealaltă șaizeci de afluenți de la izvor și pînă la vărsarea în Pont, ca o șiră a spinării cu coastele fixate ca niște ostrețe, este un fluviu uriaș, fiindcă are o lugime de un milion două sute cincizeci de mii de pași. In limba besilor se numește Mister, având în albia sa, unde este mai adânc, pînă la 200 de picioare. Acest rîu, mare între celelalte, le întrece pe toate în afară de Nil. Dar sînt de ajuns cele spuse despre Dunăre. Să ne întoarcem, cu voia Domnului, de unde am început digresiunea.

76. După un lung interval, în timpul domniei împăratului **Domițian,** *goții* temându-se de lăcomia acestuia au anulat tratatul pe care-l încheiaseră mai înainte cu alți împărați și au devastat malul Dunării stăpânit de mult timp de imperiul roman, ucigând soldații romani și pe comandanții lor. Mai mare peste această provincie după **Agrippa** era atunci **Oppius Sabinus,** iar principatul *goților* îl avea pe **Diurpaneus.** În acest timp goții pornind cu război, romanii au fost învinși. Lui **Oppius Sabinus** i s-a tăiat capul, iar *goții,* atacând cetățile și fortificațiile, au prădat posesiunile imperiului.

77. Împins de primejdia alor săi, **Domițian** a pornit în grabă cu toate forțele sale spre Illyricum și, numindu-l pe **Fuscus** comandant suprem peste aproape întreaga armată imperială și peste bărbații cei mai aleși, a strîns corăbiile, le-a făcut pod peste Dunăre și a trecut împotriva armatei lui **Diurpaneus.**

78. Atuncii goții n-au pregetat să pună mâna pe arme. Chiar la prima ciocnire i-au învins pe romani și, generalul **Fuscus** fiind ucis au jefuit tot ce au găsit în

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

taberele romane, în victorie ca și cum învingeau datorită norocului șefilor, i-au numit pe aceștia nu simpli oameni, ci semizei, adică **ansi**. Genealogia lor o parcurg în cîteva cuvinte, arătând cine și din ce părinte s-a născut, sau de unde își începe obîrșia și unde se sfîrșește, iar tu, care citești, ascultă-mă cu atenție, căci îți spun adevărul.

79. Așadar, printre acești eroi, precum arată ei înșiși în povestirile lor, cel dintâi a fost **Gapt** care l-a născut pe **Hulmul,** iar **Hulmul** l-a născut pe **Augis.** La rândul său **Augis** l-a născut pe cel ce s-a numit **Amal,** de unde vine obîrșia amalilor. Acest **Amal** a născut pe **Hisarna,** iar **Hisarna** l-a născut pe **Ostrogota. Ostrogota** l-a născut pe **Hunuil,** iar **Hunuil** l-a născut pe **Athal, Athal** l-a născut **Achiulf** și pe **Oduulf. Achiulf** la fel l-a născut pe **Ansila** și pe **Ediulf pe Vultuulf** și pe **Hermanaric;** iar **Vultuulf** a născut pe **Valaravan. Valaravan** l-a născut pe **Vinitariu,** iar **Vinitariu pe Vandiliariu.**

80. **Vandiliariu** l-a născut pe **Thiudemer, pe Valamir** și pe **Vidimir. Thiudimir** l-a născut pe **Theoderic, Theoderic** a născut pe **Amalasuentha, Amalasuentha,** bărbat fiindu-i **Eutharic,** a cărui rudenie de neam și-a întărit-o, a născut pe **Athalaric** și pe **Mathesuentha.**

81. **Hermanaric,** cel mai înainte numit, fiu al lui **Achiulf,** l-a născut pe **Hunimund,** iar **Hunimund** l-a născut pe **Thorismund** și **Thorismund** l-a născut pe **Berimud,** iar **Berimud** l-a născut pe **Veteric. Veteric** de asemenea l-a născut pe **Eutharic,** care unit cu **Amalasuentha** a născut **pe Athalaric** și pe **Mathesuenta. Athalaric** a murit în anii copilăriei, iar **Mathesuenta** s-a unit cu **Vitigis,** cu care n-a avut copii. Aceștia au fost aduși îndată de **Belizariu** la Constantinopol, iar **Vitigis** ieșind din viață și din cele omenești, patriciul **Germanus,** nepot de frate al împăratului **Iustinian,** a luat-o în căsătorie pe **Mathesuenta** și a trecut-o în rândul patriciilor, având de la ea un fiu tot cu numele de **Germanus.** Murind

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

Germanus ea s-a hotărît să rămână văduvă. Iar cum sau în cel fel a fost distrus regatul amalilor, voi arăta la locul potrivit.

82. Acum însă ne vom întoarce acolo de unde am început digresiunea și vom arăta care a fost șirul neamului de unde am început și la ce hotar ne-am încheiat drumul. Istoricul **Ablavius** arată că acolo, pe malul Pontului unde am spus că ei au rămas în Sciția, acolo o parte dintre ei, care dețineau partea orientală și erau conduși de **Ostrogota,** de la numele lui, sau de la faptul că se găseau în Orient, au fost numiți *ostrogoți,* iar ceilalți *vizigoți,* adică din partea occidentală.

83. Și fiindcă am spus mai înainte că după trecerea Dunării, ei au trăit cîtva timp în Mysia și Tracia, dintre urmașii lor a fost împărat și **Maximin,** după **Alexander al Mameei.** Căci iată ce spune **Symmachus** în cartea a V-a a istoriei sale: **Maximinus Caesar,** zice el, *după moartea lui **Alexander** a fost făcut împărat de către armată, născut fiind în Tracia din părinți de jos, dintr-un tată got cu numele de **Micea,** și mamă alană, care se numea Ababa.* El, după ce a domnit trei ani, în timp ce urmărea cu armele pe creștini, și-a pierdut totodată imperiul și viața.

84. Acesta, într-o zi pe când domnea împăratul **Severus** care tocmai serba ziua de naștere a fiului său, a venit la armată ca tînăr recrut, după ce își petrecuse anii ca păstor, la țară. Împăratul tocmai dăduse niște jocuri militare, iar Maximin când le-a văzut, deși adolescent semibarbar, fiindcă se puseseră premii, în limba părinților săi, a cerut împăratului permisiunea de a lupta cu militarii pregătiți pentru concurs.

85. Severus admirându-i voinicia, - căci avea, pe cît se spune, o înălțime de peste opt picioare - a poruncit ca el să se ia la luptă cu ordonanțele, ca nu cumva militarii să fie făcuți de ocară din partea unui om necioplit. Atunci **Maximin** cu

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

atîta ușurință a trîntit la pămînt 16 ordonanțe, încît n-a avut nevoie de nici un repaos pentru odihnă în timpul luptei, i s-au dat premiile cuvenite și a fost înrolat mai întâi la cavalerie. După trei zile, când împăratul a ieșit la câmp, l-a văzut sărind după obiceiul barbar și a poruncit ofițerului să-l strunească precum cere disciplina romană. Dar tînărul ostaș, înțelegînd că despre el vorbește împăratul, a alergat la acesta și a început să meargă pe jos înaintea împăratului, care mergea călare.

86. Atunci împăratul, dând pinteni calului care mergea la pas, l-a făcut pe soldat să alerge și el încoace și încolo, după ocolurile pe care le făcea împăratul ca să-l obosească pînă când, oprindu-și calul, i-a spus: *După această alergătură mai vrei să lupți, tracule?* El a răspuns: *cît poftești, împărate!* Astfel **Severus,** sărind jos de pe cal, a poruncit ca soldatul să lupte cu soldații cei mai odihniți. El a dat de pământ cu șapte tineri dintre cei mai puternici, în același fel ca și înainte, fără pauză între lupte și singur a fost premiat de Cezar cu bani de argint și o brățară de aur. Apoi s-a dat ordin ca el să fie încadrat în prima unitate de gardă a palatului imperial.

87. Sub **Antoninus Caracalla a** fost gradat și, măririndu-și mereu faima prin faptele sale, prin sîrguința sa, a fost avansat din grad în grad pînă la centurion. Totuși în timpul domniei lui **Macrin** a ieșit din amată timp de trei ani și, având gradul de tribun, niciodată n-a dat ochii cu **Macrin** socotindu-l nedemn de a fi împărat, fiindcă-și obținuse tronul prin crimă.

88. Apoi, sub **Eliogabal,** ca și sub fiul acestuia, **Antonin,** întorcîndu-se în armată și-a reluat gradul de tribun și, sub **Alexandru al Mamaeei** a luptat admirabil contra *parților.* Dar acesta fiind ucis la Mogontiacum într-o răscoală militară, a fost el însuși făcut împărat, prin alegerea armatei, fără să fie consultat senatul. Dar toate faptele sale bune el le-a terfelit printr-una rea, aceea de a persecuta pe creștini și, ucis la Aquileia de **Puppio,** a lăsat lui **Filip** domnia. De aceea, în

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

cartea noastră am luat toate acestea din istoria lui **Symmachus,** ca să arătăm că neamul despre care tratăm *a* ajuns pînă la cele mai înalte demnități în imperiul roman. Dar cauza cere să reluăm șirul povestirii de unde l-am lăsat.

89. Neamul acesta a strălucit în chip minunat în acea parte unde-și duce viața, adică pe pământul Sciției la țărmul Pontului, stăpânind în mod sigur atîtea ținuturi, atîtea părți ale mării, atîtea cursuri de ape. Sub dreapta sa s-a găsit adesea Vandalul, sub dajdie către el a stat Marcomanul, în robia sa au fost aduși principii Quazilor. Pe când domnea peste romani **Filip,** mai înainte numit, care sigur înainte de **Constantin** a fost creștin împreună cu fiul său tot **Filip** numit, sub al doilea an de domnie a acestuia, Roma a împlinit 1000 de ani. *Goții,* cum se întâmplă, suportând greu că li s-au retras stipendiile, din prieteni au devenit dușmani ai Romei. Căci, deși trăiau retrași sub regii lor, erau totuși federați ai statului roman și primeau daruri anuale.

90. Ce să lungesc vorba? Trecând atunci **Ostrogota** cu ai săi Dunărea, a devastat Moesia și Tracia. Contra lui, împăratul **Filip** l-a trimis pe senatorul **Decius.** Acesta venind, fiindcă n-au putut fi alungați **geții,** a deblocat din armată soldații și i-a trimis să se ocupe de altceva, ca și cum din cauza lor trecuseră *goții* Dunărea și oarecum drept răzbunare împotriva lor s-a întors la **Filip.** Dar soldații văzîndu-se scoși din armată după atîtea necazuri au fugit indignați să ceară ajutor lui **Ostrogota** regele *goților.*

91. Acesta i-a primit și, înflăcărat de cuvintele lor, a strîns pe dată pentru război o armată de 30.000 de ostași ai săi, cărora le-a adăugat și un număr de *taifali* și de *astringi,* precum și 3.000 de *carpi,* neam de oameni foarte potriviți pentru războaie, care adesea au produs pagube romanilor, deși pe vremea lui **Dioclețian** și **Maximian** i-a învins **Galerius Maximinus Cezar** și i-a supus statului roman. Adăugându-i, așadar, pe *goți* și pe *peucinii* din insula Peucis,

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

care se găsește aproape de vărsarea Dunării în Pont, i-a pus sub comanda lui **Guntheric** și **Argaith,** cei mai cunoscuți învățați ai neamului lor.

92. Aceștia, trecînd îndată Dunărea și devastând pentru a doua oară Moesia, au atacat Marcianopolis, renumitul oraș al Moesiei și, după ce l-au ținut sub asediu prelungit, l-au părăsit contra unei sume de bani ce le-a fost dată.

93. Și fiindcă am numit Marcianopolis socotesc potrivit să vorbesc pe scurt despre așezarea acestui oraș. Căci l-a întemeiat împăratul **Traian,** pentru că fiica surorei sale **Marcia,** pe când se scălda odată în fluviu care cu o mare limpezime izvorăște din oraș și se numește Potamus, vrând să ia apă, din întâmplare i-a scăpat în rîu vasul de aur pe care-l avea în mână și, deci s-a scufundat din cauza greutății metalului. Puțin mai departe a apărut la suprafață, fapt nemaiîntâmplat, ca un vas gol să se umple și să se scufunde, pentru ca plin să apară totuși plutind pe deasupra valurilor. Aflând acestea **Traian** s-a minunat și, crezând că izvorul este locuința unei zeități, a dat orașului numele Marcianopolis, după numele surorii sale.

94. De aici, cum spuneam, **getul** îmbogățit prin banii primiți după lungul asediu, s-a reîntors acasă la ale sale. Dar văzându-l neamul *gepizilor* că învinge pretutindeni și se întoarce încărcat cu prăzi, cuprins de invidie, a luat armele împotriva rudelor, îți spun în cîteva cuvinte, dacă vrei să știi, cum sînt rudă **geții** cu *gepizii.* Trebuie să-ți amintești ce ți-am spus la început că *goții,* ieșind din sînul insulei Scandza cu **Berig** regele lor, au fost duși cu numai trei corăbii pînă la țărmul de dincoace al Oceanului, adică în Gothiscandza.

95. Dintre aceste corăbii, una, cum se întâmplă de obicei, mergînd mai încet, se spune că a dat numele neamului, fiindcă în limba lor leneș se numea gepanta. Așa s-a făcut ca dintr-o poreclă, un cuvînt nițel schimbat să devină nume al gepizilor. Căci fără îndoială aceștia își trag obîrșia din neamul *goților.* Dar

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

fiindcă, așa cum am spus, gepanta înseamnă ceva leneș, care întârzie, în locul poreclei gratuite a răsărit numele gepizilor, ceea ce nu mi se pare absolut fals, pentru că ei sînt cam înceți la minte și cam grei la trup.

96. Așadar, acești gepizi cuprinși de invidie locuiau în provincia Spesis, pe o insulă inconjurată de albia rîului Viscla, numită în limba lor Gepedoios. Acum, pe cît se spune, acea insulă este locuită de ginta Vividaria, ei găsindu-se pe niște pământuri mai bune. Acei *vividarii,* ca un azil format din mai multe neamuri, s-au constituit, cum sînt cunoscuți acum, într-un singur neam.

97. Deci, precum spuneam, **Fastida,** regele *gepizilor,* punînd în mișcare un neam liniștit, și-a întins hotarele pământești cu armele. El a nimicit pe *burgunzi* aproape complet și a supus alte cîteva neamuri. Pe goți i-a provocat rău, călcând legăturile de rudenie și, purtat de o mândrie deșartă, a început să-și mărească țara cu ținuturi noi, dar a rărit-o de locuitori.

98. Trimițând soli la **Ostrogota** în stăpânirea căruia se găseau, atî *ostrogoții,* cît și *vizigoții,* adică ambele neamuri ale aceluiași popor, determinat de faptul că era închis de munți prăpăstioși și strîmtorat de păduri dese, a cerut din două una: sau război, sau spațiu întins pentru ținuturile sale.

99. Atunci **Ostrogota,** regele *goților,* cu caracter integru, a răspuns solior că se teme de un astfel de război, că i se pare aspru și chiar criminal să ridice armele împotriva rudelor, dar teritorii nu cedează. Ce mai vorbă? Gepizii năvălesc cu război contra lor, și, ca să nu fie socotit mai slab, s-a pus în mișcare și **Ostrogota** cu armele, întîlnindu-se lângă cetatea Galtis, pe lângă care curge rîul Auha. Acolo bătălia s-a dat cu mare putere de ambele părți, fiindcă erau asemenea și în arme și în felul de luptă; dar cauza mai dreaptă și vivacitatea spiritului au fost de partea *goților.*

100. În sfîrșit, noaptea a pus capăt vîrtejului și *gepizii* au început să dea semne de slăbiciune. Atunci **Fastida,** regele gepizilor, lăsând pe ai săi pradă dezastrului, s-a întors în grabă în patria lui cu atît mai umilit de înfrângerea rușinoasă, cu cît fusese înainte mai plin de mîndrie. Goții s-au întors victorioși, mulțumiți de retragerea gepizilor, și au trăit fericiți în pace în patria lor, cît timp **Ostrogota** le-a fost conducător.

101. După moartea acestuia, Cniva, împărțind armata în două părți, i-a trimis pe unii să devasteze Moesia, știind că, din cauza neglijenței conducătorilor, este lipsită de apărători. Iar el cu 70.000 de ostași s-a urcat spre Euscia, adică spre Novae. De aici, respins de generalul **Gallus**, s-a dus la Nicopole, oraș foarte cunoscut, care se găsește pe fluviul Istru. Pe acest oraș l-a întemeiat **Traian** după înfrângerea sarmaților și l-a numit cetatea Victoriei. În timp ce împăratul Oecius venea asupra sa, Cniva s-a retras în părțile Hemului din apropiere, unde și-a reorganizat armata, grăbindu-se să ajungă la Filipopolis.

102. Informat că acesta s-a retras, împăratul Decius voind să dea o mână de ajutor orașului, a trecut munții Hemus și a ajuns la Beroa. Pe când își odihnea acolo caii și armata obosită, Cniva cu goții au căzut ca un trăsnet asupra armatei romane și, urmărindu-l pe împărat care fugise cu puțini, l-a atacat iarăși lângă Euscia peste Alpi și în Miscia, unde atunci generalul Gallus se găsea la hotar cu cea mai mare unitate de luptători. Adunând atît de acolo cît și de la Uscus armata, împăratul a făcut toate pregătirile pentru războiul care urma.

103. Dar **Cniva** după un îndelung asediu a cucerit cetatea Filipopolis, a prădat-o și a făcut alianță cu generalul **Priscus** care se găsea in cetate, ca să lupte împreună împotriva lui **Decius**. Începîndu-se lupta, fiul lui **Decius** a căzut rănit de o săgeată producînd mare jale. Tatăl totuși, căutând să-și îmbărbăteze armata, se spune că a zis: *Nimeni să nu se întristeze; pierderea unui soldat nu*

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

înseamnă micșorarea împărăției. Totuși, nesuportând durerea de părinte, a năvălit asupra dușmanului, cerând sau moartea, sau răzbunarea fiului. Ajungînd la Abrittum, cetate a Moesiei, a căzut împresurat de *goți*, pierzând imperiul odată cu viața. Locul morții sale se numește și astăzi altarul lui Decius, pentru că acolo, înainte de luptă jertfise idolilor un impresionant număr de victime.

104. După moartea lui **Decius**, la conducerea imperiului roman au ajuns **Gallus** și **Volusianus**. Atunci a avut loc și o ciumă, aproape la fel cu nenorocirea care a căzut asupra noastră cu nouă ani în urmă. întinzîndu-se peste toată suprafața pământului, a devastat mai ales Alexandria și întregul Egipt, precum scrie istoricul **Dionisie**, care povestește plîngînd despre acest dezastru [...].

105. Atunci și un oarecare **Aemilianus**, pe cînd din neglijența împăraților goții devastau adesea Moesia, fiindcă a văzut că nu poate fi cineva împiedicat de la o acțiune decît cu mare pagubă pentru stat, socotind că-și poate încerca și el norocul la fel, a pus mâna pe tiranie în Moesia și cu puterea armatei a început să prade orașele și să devasteze popoarele. În câteva luni, nemulțumirile mulțimii au început să crească împotriva lui, pentru că pagubele aduse statului erau imense. Nelegiuirile lui au fost oprite și el și-a pierdut astfel de la început și puterea pe care o rîvnise și viața.

106. Iar cei numiți mai înainte, împărații **Gallus și Volusianus,** cu toate că s-au săvîrșit din viață doar după doi ani de domnie, totuși în acești doi ani cît au domnit, au condus imperiul în pace și înțelegere, în afară de nenorocirea care s-a petrecut în timpul lor, adică de acea molimă generală, dar de aceasta nu-i pot acuza decît nepricepuții și calomniatorii, care obișnuiesc să sfâșie cu dinții dușmăniei viața altora. Aceștia, de îndată ce au dobândit domnia, au încheiat tratat de pace cu neamul *goților.* Și nu mult timp după moartea celor doi împărați a luat conducerea imperiului **Gallienus.**

107. Fiindcă acesta își petrecea toată vremea în trândăvie, **Respa, Veduco** și **Tharuaro,** conducătorii *goților,* traversând Helespontul cu corăbiile au trecut în Asia, unde au devastat multe provincii și au incendiat acel renumit templu al **Dianei** din Efes, despre care am spus că a fost întemeiat de amazoane. Ajungînd în părțile Bithiniei, au dărîmat Chalcedonia, pe care mai târziu a reparat-o parțial **Cornelius Abitus.** Aceasta și astăzi, deși se bucură de vecinătate cu orașul imperial, păstrează totuși, pentru a arăta posterității, unele urme ale pustiirii.

108. După aceste succese *goții,* făcîndu-se stăpâni pe prăzile luate din părțile Asiei, au trecut înapoi marea Helespontică pe unde intraseră, în drum au devastat Troia și Uium care, abia refăcute oarecum după acel război agammemnic, au fost din nou distruse de sabia dușmană. Dar, după atâtea dezastre pricinuite Asiei, ei și-au arătat sălbăticia în Tracia. Căci acolo, atacând la poalele muntelui Hemus cetatea Anchialos vecină cu marea, au cucerit îndată orașul pe care în trecut **Sardanapal,** regele părților, îl ridicase între malul mării și poalele Hemului.

109. Acolo așadar, pe cît se spune, au poposit multe zile, desfătându-se în băile de ape calde care sînt situate la al 12-lea miliar al cetății anchialiene, băi ale căror ape termale sînt din belșug, fiindcă au izovare naturale, băi celebre în toată lumea, foarte eficace pentru sănătatea celor infirmi.

110. Întorcându-se apoi în propriile lor ținuturi, au venit în ajutorul romanilor, la rugămintea împăratului **Maximin,** împotriva parților, război în care au luptat cu credință ca trupe auxiliare. Dar după ce **Maximin Cezar** cu sprijinul lor l-a pus pe fugă pe regele **Narseus,** nepot al marelui lor **Sapor** al perșilor și i-a luat în același timp toate avuțiile, soțiile și fiii, iar **Dioclețian** a învins în Alexandria pe **Achile** ca și **Maximian Herculeanul**

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

care a zdrobit în Africa pe quinquegentiani, dobîndind pacea statului, au început să-i cam neglijeze pe *goți.*

111. Căci mai înainte, fără ei, armata romană cu greu a luptat împotriva oricăror neamuri. Se știe cum adesea erau chemați, cum sub **Constantin** au fost rugați și au luat armele împtriva lui **Licinius** cumnatul împăratului și cum, învingându-l pe acesta în Thessalonic, l-au ucis ca pe un simplu particular din ordinul lui **Constantin,** ale cărui armate au ieșit învingătoare.

112. Și ca să întemeieze cu numele său o cetate faimoasă și emulă a Romei a fost nevoie de ajutorul goților, care, încheind alianță cu împăratul, i-au oferit în ajutor contra diferitelor neamuri 40.000 din ai lor. Aceștia, și ca număr și ca unitate militară, au rămas pînă acum în statul roman cu numele de aliați. Căci pe atunci ei înfloreau sub conducerea regilor lor **Ariaric** și **Aoric.** După moartea acestora, a urmat la domnie **Geberich,** distins și prin vrednicie și prin neamul său.

113. Căci acesta, având ca tată pe **Hilderith,** ca bunic pe **Ovida** și ca străbunic pe **Nidada,** n-a fost mai prejos de gloria neamului lui prin faptele sale strălucite. Dorind să-și extindă de la început domnia asupra *vandalilor,* a pornit contra lui **Visimar,** regele acestora, care se trăgea din *asdingi,* neam nobil și războinic între ceilalți, precum arată istoricul **Deuxip,** care dă mărturie că ei abia într-un an au ajuns de la Ocean până la hotarul nostru, din cauza spațiului imens pe care au trebuit să-l străbată, în acel timp, ei se găseau în ținuturile pe care le stăpânesc acum gepizii, lângă rîurile Marisia, Miliare, Gilpil și Grisia care este mai mare decît cele numite înainte.

114. Erau atunci mărginiți la răsărit de *goți,* la apus de *marcomani,* la nord de *hermundoli* și la miazăzi de Istru, care se numește și Dunărea. Așadar, pe când vandalii locuiau în acest ținut, le-a declarat război **Geberich,** regele

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

goților, atacându-i lângă rîul Marisia, unde nu s-a luptat mult, pentru că îndată însuși **Visimar,** regele *vandalilor,* a fost doborît cu o mare parte a neamului său.

115. Iar **Geberich,** viteazul conducător al *goților,* după ce a învins și a prădat pe *vandali,* s-a întors în ținuturile sale din care plecase. Atunci puțini *vandali,* care fugiseră, strîngându-se într-o ceată de războinici și părăsindu-și nefericita lor patrie, au cerut Panonia de la împăratul **Constantin** și acolo au rămas timp de aproape 60 de ani, potrivit decretelor imperiale de a sluji ca locuitori ai provinciei. De aci, invitați după mai mult timp de șeful armatei **Stilicon,** consul și patriciu, au ocupat Galiile, unde n-au avut mereu locuințe fixe, fiindcă s-au ocupat cu jefuirea vecinilor.

116. La puțin timp după ce **Geberich,** regele goților, a părăsit cele lumești, i-a urmat la domnie **Hermanaric,** un foarte cunoscut nobil *amalian, care* a supus multe și foarte războince neamuri, făcându-le să asculte de legile sale. Mulți istorici mai vechi, pe merit, l-au comparat cu **Alexandru cel Mare.** Căci avea sub stăpânirea sa popoare pe care le supusese: *golthesciții, thiuzii, inaunxii, vasinabrocii, merenii, mordenii, imniscarii,* rogii, *tadzanii, athaulii, navegii, bubegenii, colzii.*

117. Dar fiindcă ajunsese vestit prin supunerea atîtor neamuri, n-a răbdat să nu pună sub stăpânirea sa și neamul herulilor, care aveau în fruntea lor pe **Alaric,** pe puțini dintre ei, pentru că pe cei mai mulți i-a nimicit. Aceștia, după mărturia istoricului **Ablavius,** locuind lângă Meotida, în niște ținuturi mlăștinoase, pe care grecii le numesc *ele,* au fost numiți *eluri,* neam pe cît de repezit, pe atît de mîndru.

118. Căci nu exista pe atunci neam care să nu aleagă dintre ei trupe ușoare pentru lupte. Dar deși iuțeala lor depășea adesea pe a altor luptători, totuși a

fost împiedicată și zădărnicită de mișcarea înceată a *goților* și soarta a făcut ca ei înșiși să fie robiți între celelalte neamuri **getice** de către regele **Hermanaric.**

119. După nimicirea *herulilor,* **Hermanaric** a ridicat mai departe armele împotriva *veneților* care, deși aveau o armată slabă, totuși dominând prin număr, mai întâi au încercat să reziste. Dar nici o putere n-are mulțimea unor nerăzboinici în fața unei mulțimi înarmate, mai ales când zeul n-ajută. Aceștia, cum i-am arătat la începtul expunerii în catalogul neamurilor, ieșiți dintr-o singură obîrșie, au acum trei nume: *veneți, anți* și *sclaveni.* Ei, deși acum datorită păcatelor noastre răspîndesc groază pretutindeni, pe atunci erau toți sub ordinele lui **Hermanaric.**

120. Dar și pe neamul *aestilor,* care sînt așezați foarte departe de țărmul Oceanului Germanic, prin înțelepciunea, vitejia și eforturile sale, i-a supus același **Hermanaric,** care a ajuns să stăpânească toate neamurile Sciției și ale Germaniei.

121. Nu după multă trecere de vreme, precum arată **Orosius,** neamul *hunilor* s-a repezit cu toată ferocitatea și cruzimea împotriva *goților.* Căci precum arată antichitatea, aceștia au fost cunoscuți astfel. **Filimer,** regele *goților,* fiu al marelui **Gadaric,** și al cincelea șef al **geților,** după ieșirea din insula Scandza, cum am spus mai înainte, intrând cu neamul său în pământurile scitice a găsit în popor cîteva femei practicante ale magiei, pe care el însuși le-a numit cu un cuvînt strămoșesc *haliurune,* și pe care bănuindu-le ca răufăcătoare, nu le-a lăsat locului, ci le-a silit să fugă departe de armată și să rătăcească în singurătate.

122. Când le-au văzut duhurile necurate cutreierând prin deșert, le-au îmbrățișat și s-au împreunat cu ele, dând naștere acestui neam feroce, care s-a ivit cel

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

dintâi în ținutul de mlaștini, gen de oameni mărunți și negricioși, necunoscut prin vreun alt semn decît că semănau a vorbi ca oamenii. Din astfel de obîrșii apărând *hunii,* au ajuns în ținuturile *goților:*

123. Neamul lor sălbatic, precum spune istoricul **Priscus,** așezându-se pe malul de dincolo al lacului Meotida, s-a ocupat numai cu vînatul, fără să cunoască altă ocupație în afară de faptul că după ce au crescut ca număr, au început să tulbure prin năvăliri și jafuri liniștea populațiilor vecine. Vînătorii din acest neam, pe când umblau după vînat pe malul Meotidei, au observat cum pe neașteptate le-a ieșit înainte o cerboaică. Aceasta, aci înainta, aci se oprea în loc arătându-le astfel calea prin apă.

124. Vînătorii urmând-o peste lacul Meotida, pe care socoteau că nu-l pot trece, ca pe o mare, l-au trecut cu picioarele. Și îndată ce a apărut necunoscuților pământul scitic, cerboaica a dispărut. Cred că din invidie față de *sciți* au făcut aceasta acele duhuri, din care își trag obîrșia.

125. Ei, însă, care nu știau că există altă lume în afară de Meotida, conduși de admirație față de pământul scitic și, iscusiți cum sînt, gândind că acel drum necunoscut de nimeni înainte, este arătat în chip miraculos doar lor, s-au întors la conaționali și le-au povestit cele întâmplate. Lăudând Sciția și îndemnându-i pe ai lor să meargă cu ei pe calea pe care le-o arătase cerboaica, au pornit în grabă spre Sciția și pe cîți *sciți* i-au prins la început i-au adus jertfe pentru victorie, iar pe ceilalți i-au bătut și i-au supus.

126. Îndată ce au trecut acel mare lac, ca un vârtej i-au răpit pe *alpidzuri, alcidzuri, itimari, tuncarsi* și *boisci,* care locuiau în ținuturile acestea ale Sciției. Chiar și pe alani, la fel de buni luptători, dar deosebiți în ce privește obiceiurile și felul de viață, i-au subjugat după ce i-au învins în cîteva bătălii.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

127. Iar și pe cei pe care întâmplător nu-i biruiau în luptă, insuflând mare spaimă prin înfățișarea lor îngrozitoare, îi alungau, prin aceea că fața lor negricioasă inspira groază, fiind, dacă se poate spune așa, o bucată de carne diformă, iar nu față omenească, și ochii mai degrabă un fel de puncte decât lumini. Aspectul trăda un suflet nedemn de încredere, pe care o inspirau din prima zi de naștere chiar și copiilor lor. Căci celor de sex bărbătesc de îndată ce sînt născuți li se taie obrajii, pentru ca înainte de a primi hrana laptelui să fie siliți să suporte durerea rănii.

128. De aceea îmbătrânesc imberbi și ca tineri sînt fără frumusețe, fiindcă pe fața brăzdată cu fierul din cauza cicatricilor creșterea neregulată a bărbii dă un aspect respingător. Sînt mici de statură, dar iuți la mișcări și foarte îndemânatici la călărie, lați în spate și pregătiți să tragă cu arcul, cu gâtul puternic și capul ridicat în sus, cu priviri pline de îngâmfare. De aceea, sub chipuri de om ascund o sălbăticie de fiară.

129. Când **geții** au văzut acest neam, pregătit pentru orice și jefuitor a multor neamuri, s-au speriat și au început să chibzuiască, împreună cu regele lor, cum ar putea să scape de un astfel de dușman. **Hermanaric,** regele *goților,* cel care biruise, cum am spus mai înainte, multe neamuri, totuși tocmai pe când se gândea la primejdia *hunilor,* a fost trădat în următoarea împrejurare de neamul infidel al *rosomonilor,* care atunci îi era supus între alte popoare. Pe o femeie cu numele **Sunilda** din neamul aci amintit, din cauza vicleniei și părăsirii serviciului de către soț, regele înfuriat, a legat-o de niște cai nărăvași care, puși pe fugă, au sfîșiat-o în bucăți. Frații ei **Sarrus** și **Ammius,** ca să-i răzbune moartea au înfipt lui **Hermanaric** pumnalul în coastă, iar acesta, cu corpul slăbit din cauza rănii, cît timp a mai trăit a fost mai mult bolnav.

130. Profitând de starea șubredă a sănătății lui **Hermanaric,** regele *hunilor* Balamber, a pornit cu război împotriva *ostrogoților* care tocmai în acea vreme

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

din cauza unor neînțelegeri erau despărțiți de *vizigoți.* Între timp **Hermanaric,** din cauza rănii, a incursiunii *hunilor* și a bătrâneței, a murit la vârsta de 110 ani. Moartea sa a dat prilej hunilor să-și exercite puterea asupra acelor *goți* care, precum am mai spus, locuiau în partea orientală și se numeau *ostrogoți.*

131. *Vizigoții,* adică ceilalți tovarăși ai *ostrogoților,* care se găseau în partea de apus, îngroziți de teama rudelor stăteau la îndoială neștiind ce hotărîri să ia în legătură cu *hunii.* După de s-au gândit mult, printr-un comun acord au trimis soli în **Romania** la împăratul **Valens,** frate al împăratului **Valentinian** cel mai în vârstă, cu cererea ca să le dea lor o parte din Tracia sau din Moesia pentru a o locui, iar ei să se supună legilor și autorității lui. Și pentru a inspira mai multă încredere, au promis că dacă li se vor trimite învățători pentru limbă și religie, ei se vor face creștini.

132. Primind această cerere, **Valens** a aprobat-o îndată bucuros, fiindcă el însuși voia să facă o propunere în acest sens, astfel că a primit pe **geți** în părțile Moesiei, așezându-i ca pe un zid al imperiului său în fața celorlalte popoare. Și fiindcă atunci împăratul **Valens** răpit de perfidia arienilor, închisese toate bisericile din părțile noastre, a trimis la ei predicatori din partea sa care au turnat veninul perfidiei în sufletul celor care veniseră neștiutori și fără pregătirea necesară. Astfel și *vizigoții* au fost făcuți de împăratul **Valens** mai degrabă arieni decît creștini.

133. De astfel, propovăduind Evanghelia cu multă dăruire atît *ostrogoților,* cît și *gepizilor,* rude ale acestora, i-au învățat pe aceștia nu numai limba acestui neam, dar și dogmele acestei secte. Ei înșiși, precum s-a spus, trecînd peste Dunăre în Dacia Ripensis, cu îngăduința împăratului s-au așezat în Moesia și Tracia.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

134. Dar n-au apucat să se așeze bine, că au venit peste ei, cum se întâmplă și altora, o mare foamete. Fruntașii și conducătorii lor, căci nu aveau regi, adică **Fritigern, Alatheus** și **Safrac,** îngrijorați că nu au cu ce să hrănească armata, au trimis delegați la generalii romani **Lupicinus** și **Maximus** pentru procurare de alimente. Dar unde nu duce pe oameni blestemata foame de aur? Generalii au început, împinși de lăcomie, să predea pe preț mare nu numai carne de oaie și de vită, dar și de câine, precum și de mortăciuni de animale necurate, astfel încît se plătea un sclav pentru o pâine și zece libre pentru o bucată de carne.

135. Dar după ce s-au terminat sclavii și obiectele de preț, cei împinși de necesitate au început să predea lacomului negustor proprii lor copii. Ce nu făceau părinții pentru copiii lor, gândindu-se că e preferabil ca ei să-și piardă libertatea decît viața, că e mai bine să fie vîndut cineva, oricît de greu ar trăi după aceea, decît să fie expus morții. S-a întâmplat în acel timp de restriște ca generalul roman **Lupicinus** să invite la ospăț pe **Fritigern,** regișor al *goților,* și să-i întindă o cursă, precum s-a aflat în urmă.

136. Fritigern, fără să știe, venind la ospăț însoțit de o gardă puțin numeroasă, pe când masa se dădea în pretoriu, a auzit țipătul nenorociților care mureau. Căci garda lui fusese închisă în altă parte, iar soldații generalului roman, la porunca lui, începuseră să-i ucidă, țipetele celor ce mureau ajungînd pînă la urechile lui **Fritigern.** Dându-și seama că i s-a întins o cursă, a scos sabia din teacă și nu fără teamă și iuțeală a ieșit din sala de ospăț și și-a salvat tovarășii de la o moarte sigură, și i-a ațîțat să omoare pe romani.

137. Bravii bărbați găsind ocazie pentru un act de devotament suprem, s-au hotărît ca mai degrabă să moară în război decît de foame și s-au înarmat pe loc pentru uciderea generalilor **Lupicinus** și **Maximus.** Acea zi a făcut să dispară foamea *goților* și securitatea *romanilor* și de atunci *goții* au început să

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

nu mai fie venetici și străini, ci cetățeni și stăpâni, să poruncească posesorilor și să stăpânească după dreptul lor părțile nordice pînă la Dunăre.

138. Aflând aceasta, împăratul **Valens** din Antiochia, și-a înarmat îndată oastea și a trecut în părțile Traciei, unde într-un război sângeros *goții* au învins, iar împăratul rănit s-a refugiat la o fermă de lângă Adrianopol. *Goții,* neștiind că el se găsește ascuns într-o casă mică, în urmărirea dușmanului, după cum se întâmplă în război, au dat foc și casei în care se găsea **Valens** și așa a murit acolo împăratul cu suita sa. Fără îndoială că a fost judecata lui Dumnezeu ca el să fie ars de cei pe care, deși ei ceruseră dreaptă credință, el i-a împins la erezie și a întors focul iubirii spre focul ghenei. În acest timp vizigoții, după gloria unui triumf atît de mare, au inceput să locuiască în Tracia și în Dacia Ripensis ca și cum ar fi fost stăpâni din naștere peste acele locuri.

139. Dar împăratul **Gratian** a numit în locul unchiului său **Valens** peste imperiul de răsărit pe **Theodosiu** din Spania și a adus îndată disciplina militară într-o stare mai bună decît înainte. Când *goții* au simțit că au dispărut nepriceperea și trândăvia împăraților anteriori s-au înspăimîntat. Căci împăratul, strălucit prin puterea și chibzuință geniului său, folosind, după caz, severitatea preceptelor, dărnicia și blândețea, pentru a trezi în soldați vitejia de odinioară, a restabilit disciplina slăbită a armatei.

140. Iar aceștia, sub un împărat mai bun, au recăpătat încredere și atacând pe *goți* i-au alungat din ținuturile Traciei. Dar împăratul **Theodosiu,** îmbolnăvindu-se tocmai atunci foarte grav, a dat iarăși *goților* curaj, astfel că, împărțindu-și armata, **Fritigern** a plecat după pradă in Tesalia, Epir și Achaia. Iar **Alatheu și Safrac** cu celelalte oști au atacat Panonia.

141. Când a aflat aceasta **Gratian,** care atunci plecase de la Roma în Galia să pună capăt incursiunii *vandalilor,* fiindcă *goții,* profitând de boala aproape de

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

moarte a lui **Theodosiu,** deveniseră și mai agresivi, și-a strîns armata și a venit împotriva acestora. Totuși,nu sprijinindu-se pe armată, ci având a-i învinge prin bunăvoință și prin daruri, le-a pus la îndemână mijloace necesare traiului și a încheiat cu ei un tratat de bună înțelegere.

142. Când, însă, după aceste evenimente împăratul **Theodosiu** s-a însănătoșit și a aflat că romanii sub împăratul **Grațian** a încheiat un tratat de pace cu *goții* s-a bucurat, fiindcă și el dorea acest lucru. Pe regele **Aithanaric,** care atunci urmase lui **Fritigern,** și l-a făcut aliat. Arătându-i multă bunăvoință și oferindu-i daruri, l-a invitat să vină la el la Constantinopol.

143. Acesta a primit cu plăcere invitația și, când a venit în orașul imperial, privindu-l cu admirație a exclamat: *Iată văd ceea ce auzisem fără să cred,* referindu-se bineînțeles la faima orașului. Și plimbându-și privirea când încolo când încoace, admira ba așezarea orașului și circulația corăbiilor care brăzdau suprafața mării, ba vestitele fortificații și populații de felurite neamuri care, ieșind ca un izvor dintr-un singur loc, se răsfiră în atâtea părți. Și văzând soldații atât de disciplinați a zis: *Fără îndoială împăratul pământesc este un Dumnezeu și oricine va ridica mâna împotriva lui se face vinovat de moarte.*

144. Așadar într-o astfel de admirație, bucurându-se de și mai multă cinstire din partea împăratului, după trecere de cîteva luni, a plecat din această lume. Împăratul, față de afecțiunea care i se acordase l-a onorat după ce a murit și mai mult decît când era în viață și i-a organizat o înmormîntare demnă, mergând el însuși în fruntea convoiului mortuar.

145. După moartea lui **Aithanaric,** toată armata lui a trecut sub comanda împăratului **Theodosiu,** supunîndu-se stăpânirii romane și unificându-se cu cea romană, reînnoind starea federaților din timpul împăratului **Constantin** și numindu-se astfel și ei tot federați. Dintre aceștia împăratul a dus cu sine

împotriva tiranului **Eugeniu,** care ucisese pe **Grațian** și ocupase Galiile, mai mult de 20.000 de mii de soldați înarmați, pe care i-a numit amici fideli ai săi și, învingând pe tiran, a răzbunat moartea lui Grațian.

146. Dar după ce **Theodosiu,** iubitor al păcii și al neamului *goților a* părăsit cele omenești, fiii săi au început să contribuie la prăbușirea ambelor imperii, trăind în lux și suprimând darurile obișnuite pe care le ofereau auxiliarilor, adică *goților.* Mîndria *goților* însă a crescut și ei temându-se ca nu cumva printr-o pace îndelungată să le slăbească vitejia, și-au ales ca rege pe **Alaric,** al cărui neam nobil era al doilea după amali, fiindcă se trăgea din ilustra familie a bălților, ceea ce înseamnă îndrăzneț, și îndrăzneala era însușirea lor de căpetenie.

147. Așadar, fiind îndată ales rege **Alaric** cel înainte numit, acesta i-a îndemnat pe ai săi mai degrabă să-și întindă stăpânirea prin muncă, decît să se supună prin trândăvie stăpânirilor străine. În timpul consulilor **Stilico** și **Aurelian,** și-a strîns o armată cu care, trecînd prin Panonnia și prin Sirmium, a intrat în Italia fără să întîmpine vreo rezistență, ca și cum partea dreaptă era lipsită de apărători, și s-a oprit la podul Candidian, care se găsea la o depărtare de trei miliari de orașul imperial Ravenna.

148. Acest oraș așezat între lacuri, mare și valea Padului, are numai o cale de acces, iar locuitorii ei, precum se spune din strămoși, se numeau veneți pe vremuri lăudabili, adică demni de laudă. Așezat în interiorul statului roman pe marea Ionică, este închis ca o insulă din cauza revărsării apelor.

149. Având la răsărit marea, se ajunge la el plutind direct la Corcyra și din părțile Helladei și rămânând pe dreapta mai întâi Epir, apoi Dalmația, Liburnia, Histria și Veneția. Spre apus are însă lacurile, printre care îi este lăsată, ca o poartă,

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

o intrare foarte îngustă. În partea de nord are o ramură a Padului care se numește Fossa Asconis.

150. La sud însuși Padul, poreclit Eridan și numit în ținutul Italiei regele rîurilor, lărgit foarte mult de către împăratul **Augustus,** prin a șaptea albie a sa curge prin mijlocul orașului, oferind la gurile sale un port foarte plăcut în care, după referințele lui Dio, putea ancora în cea mai mare siguranță o flotă de 250 de corăbii.

151. Odinioară port, după spusele lui **Favius,** acum arată ca o largă vale plină de pomi cu fructe, iar nu ca un întins de apă plin de corăbii. Se fălește cu trei nume și cu o așezare trigeamănă și anume prima Ravenna, ultima Classis, iar cea mijlocie Caesarea, între oraș și mare, plină cu nisip moale și proprie pentru transporturi.

152. Deci dară, după ce armata *vizigoților* s-a oprit în apropiere și a trimis o solie la împăratul **Honoriu,** care avea domnia, cu propunerea ca *goții* pe cale pașnică să se stabilească în Italia și să trăiască împreună cu poporul *roman,* ambele popoare ca și cum ar fi unul singur, iar dacă nu, pe cale războinică unul să-l alunge pe celălalt și învingătorul să domnească în singuranță asupra celui învins. Dar împăratul **Honoriu,** temându-se de ambele alternative, a ținut mai întâi un sfat cu senatul pentru a găsi un mod de a-i scoate din Italia.

153. Pînă în cele din urmă a luat hotărîrea ca în provinciile îndepărtate, adică în Galii și Spania, pe care aproape că le pierduse prin devastarea lor de către **Gyzeric,** regele vandalilor, dacă socotește cu cale **Alaric** să le primească ca locuri proprii de așezare, ca și cum ar fi niște ținuturi moștenite. *Goții* au acceptat acest dar, întărit și prin jurământ sfînt, și au plecat în ținuturile care le fuseseră încredințate ca patrie.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

154. După plecarea lor fără să fi făcut ceva rău în Italia, **Stilico,** patriciu și socru al împăratului **Honoriu** - căci pe amândouă fiicele lui, adică pe **Maria** și pe **Thermantia,** împăratul luându-le în căsătorie una după alta, pe amândouă Dumnezeu le-a chemat de pe această lume fecioare și neatinse - așadar acest **Stilico** plecând pe furiș spre cetatea Polentia așezată în Alpii Cottieni, fără ca *goții* să bănuiască ceva rău, spre pieirea întregii Italii și spre compromiterea sa proprie, a adus prăpădul războiului.

155. Văzându-l sosit pe neașteptate, *goții* mai întâi s-au înspăimântat, dar revenindu-și în fire și îmbărbătați de îndemnuri între ei, precum obișnuiau, după ce au pus pe fugă aproape toată armata lui **Stilico,** pe cîți i-au prins i-au măcelărit cu toată furia. Apoi s-au întors în Liguria de unde plecaseră, și au jefuit la fel Emilia și ținutul Flaminiei între Picenum și Tuscia, ajungînd pînă la Roma și jefuind totul în stînga și-n dreapta.

156. Intrând pînă la urmă în Roma la porunca lui **Alaric** doar au jefuit-o, nu i-au dat foc cum se obișnuiește de către păgâni și nici n-au îngăduit să fie profanate locurile sfinte. Apoi ieșind de aici au devastat, de asemenea, totul prin Campania și Lucania, pînă ce au ajuns la Brittii, unde au rămas mai mult timp cu gândul de a trece mai departe în Sicilia și în ținuturile Africii. Regiunea Brittiilor, la mijloc între hotarele de sud aie Italiei -unghiul său face începutul munților Apenini - și marea Tireniană, și-a luat odinioară numele de la o regină **Bryttia.**

157. Aci venind așadar **Alaric** regele goților cu avuțiile Italiei întregi pe care le ridicasse ca pradă, se pregătea, precum s-a spus, să treacă prin Sicilia în Africa, unde să se așeze ca într-o patrie liniștită. Dar fiindcă nu este liber omul să dispună de ceva fără voia lui Dumnezeu, acea mare oribilă i-a scufundat cîteva corăbii și le-a avariat pe cele mai multe. Împiedicat de această

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

împrejurare potrivnică, **Alaric,** pe când se gândea ce să facă, răpit pe neașteptate de o moarte preatimpurie, a părăsit cele omenești.

158. Cu mare jale ai săi, căci toți l-au iubit, lângă orașul Consentina au abătut abia rîului Busentum - căci aci acest rîu izvorînd de la piciorul muntelui curge pe lângă oraș cu apa sa binefăcătoare - așadar în mijlocul albiei acestui rîu o grupă aleasă dintre prizioneri i-au săpat mormîntul în sînul căruia l-au așezat pe **Alaric** cu multe bogății și apoi au adus apele iarăși în albia lor. Dar ca să nu fie cunoscut vreodată de către cineva locul înmormîntării, toți groparii au fost uciși, iar domnia *vizigoților* a fost încredințată lui **Atavulf,** ruda sa, asemănător cu el și la chip și la minte. Căci deși nu atît de deosebit prin înălțimea staturii, era totuși mîndru prin frumusețea corpului și chipului.

159. Acesta, după primirea domniei, întorcându-se iarăși la Roma, a ras-o după obiceiul lăcustelor dacă mai rămăsese ceva din ea din prima incursiune, jefuind Italia nu numai de avuțiile particulare, dar și de cele publice, fără să se poată împotrivi în vreun fel împăratul **Honoriu,** pe a cărui soră, **Placidia,** fiică a împăratului **Theodosiu** dintr-o altă căsătorie, a luat-o din oraș ca roabă.

160. Având în vedere neamul ei nobil, frumusețea chipului și deplina castitate, s-a căsătorit legitim cu ea în Forul lui Iulius din cetatea Aemilia, pentru ca neamurile, aflând de această înrudire, să se teamă și mai mult la gândul că imperiul s-a unificat cu *goții.* Iar pe împăratul **Honoriu,** după ce i-a luat toate averile, l-a părăsit în buni termeni fiindcă-i devenise cumnat, și s-a îndreptat spre Galii.

161. Când a ajuns acolo, neamurile îngrozite au început să se mențină în hotarele lor, deși mai înainte jefuiseră cu cruzime Galiile atît *francii* cît și *burgunzii.* Căci *vandalii* și *alanii,* despre care am spus mai înainte că s-au așezat, cu învoirea împăraților romani, în Panonia, socotind că din cauza

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

goților nu vor mai fi aci în siguranță dacă aceștia s-ar întoarce, au trecut în Galia.

162 Dar în curând fugind din Galia, pe care o ocupaseră cu puțin timp înainte, s-au închis în Spania, amintindu-și încă, din cele spuse de înaintașii lor, ce pagube pricinuise neamului lor **Geberich,** regele *goților,* sau cum îi alungase cu vitejia sa din pământul părintesc, în asemenea împrejurări, așadar, Galia a avut hotarele deschise la venirea lui **Atavulf.**

163. După ce și-a întărit domnia în Gallia, *gotul* a început să se îngrijoreze de soarta Spaniilor și, dorind s-o scape de incursiunile *vandalilor,* după ce și-a lăsat la Barcelona averile împreună cu cei sigur devotați lui, fiindcă plebea era nerăzboinică, *a* intrat în Spania, unde s-a războit adesea cu *vandalii.* Dar în al treilea an, după ce a supus Galiile și Spaniile, a căzut răpus de sabia lui **Evervulf,** de a cărui statură obișnuia să râdă adesea. După moartea lui a fost așezat rege **Segeric** dar și acesta săpat de mișelia alor săi a părăsit repede domnia odată cu viața.

164. După acesta, al patrulea de la **Alaric,** a fost așezat rege **Valia,** un om destoinic și înțelept. Contra lui împăratul **Honoriu** a trimis cu armată pe **Constantius,** bărbat strălucit în arta militară și victorios în multe lupte. Împăratul se temea să nu tulbure el însuși tratatul de cuvînt încheiat cu **Atavulf** și să nu uneltească iarăși împotriva imperiului neamurile vecine care fuseseră alungate, dorind totodată să elibereze pe sora **Placidia** de rușinea robiei. Astfel, a făcut o înțelegere cu **Constantius** ca acesta, fie pașnic, fie prin război sau prin orice alt mod, dacă va putea să o readucă pe **Placidia** în imperiu el, împăratul, i-o va da în căsătorie.

165. Constantius a primit bucuros propunerea și cu oaste numeroasă și cu pregătire aproape imperială, a atacat Spaniile. Valia, regele *goților,* l-a

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

întâmpinat cu armată tot așa de numeroasă lângă strîmtorile Pyreneilor. Acolo, prin solii trimise din ambele părți, s-a convenit să fie dată înapoi **Placidia,** sora împăratului, și să nu fie refuzat ajutorul față de imperiul roman, dacă necesitatea ar impune acest lucru. Căci în acel timp un oarecare **Constantin** ocupase domnia în Galii și făcuse pe fiul său **Constans** din monah, cezar; dar domnia sa n-a durat mult, căci au fost uciși de *goți* și de *romani* el la Arelate și fiul său la Vienna. După aceștia, **Iovinus** și **Sebastian,** cu aceeași îndrăzneală, voind să ocupe domnia, în același fel și-au pierdut viața.

166. Astfel, în anul al 12-lea al domniei lui **Valia,** când și *hunii,* după aproape 50 de ani, au fost alungați de *romani* și de *goți* din Panonia, pe care o ocupaseră, văzând **Valia** că *vandalii* ajunși în ținuturile sale, adică pe teritoriul Spaniei, unde îi alungase de curând **Atavulf** din părțile interioare ale Caliciei, devastează tot ce întâlnesc, cam pe când erau consuli **Hierius** și **Ardabures,** a pornit fără întârziere cu armata împotriva lor.

167. Dar Gyzeric, regele *vandalilor, a* fost invitat în Africa de către **Bonifaciu** care, ajungînd în disgrația împăratului **Valentinian**, n-a putut să se răzbune altfel decît făcînd rău imperiului. Acesta deci invitând, la rândul său pe ai săi prin rugăminți, i-a trecut prin strîmtoarea care se numește Gaditană care pe distanța de aproape șapte mii de pași desparte Africa de Spanii și face legătura între marea Tyreniană și Ocean.

168. Gyzeric, foarte cunoscut la Roma prin dezastrul provocat *romanilor, era* de statură mijlocie, șchiop, de la o căzătură de pe cal, adânc la minte, dar rar la vorbă, disprețuitor al luxului, irascibil, lacom de avere, cu foarte mare prevedere în apelurile față de popoare, gata oricând să arunce semințele neînțelegerilor, să stîrnească dușmănii.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

169. Invitat de rugăminţile lui **Bonifaciu** a intrat în Africa, unde primit de Dumnezeu, cum se spune, a domnit mult timp. Acolo, înainte de moarte, chemându-şi mulţimea fiilor, le-a dat instrucţiuni să nu se certe pentru domnie, ci să urmeze fiecare la vremea sa, adică să devină domn cel mai în vârstă, şi să-şi aştepte fiecare în această ordine rândul la domnie. Respectând rânduiala, ei au avut domnia cu succes timp de mulţi ani, n-au înjosit-o, cum se obişnuieşte la alte neamuri, şi a condus fiecare în parte primind în ordine, unul după altul, scaunul regal.

170. Succesiunea lor â fost aceasta: primul a fost **Gyzeric,** tată şi stăpân, urmat de **Huneric.** Al treilea a fost **Gunthamund,** al patrulea **Thrasamund,** al cincelea **Ilderich.** Pe acesta, spre răul familiei, **Gelimer,** uitând de sfatul părintesc, l-a alungat şi l-a ucis, devenind tiran.

171. Dar nu i-a trecut fără pedeapsă ceea ce făcuse. Căci îndată s-a abătut asupra lui răzbunarea lui **Iustinian.** Dus la Constantinopol, cu tot neamul său şi cu avuţiile pe care le strînsese după felul jefuitorilor, de prea gloriosul bărbat **Belizariu** comandantul armatei de orient, ex-consul şi patriciu, a fost un mare spectacol pentru popor în circ. Ajungînd târziu la căinţă, când s-a văzut aruncat din demnitatea regală, redat vieţii private căreia n-a vrut să i se supună, a căzut mort.

172. Astfel Africa, descrisă în împărţirea globului ca a treia parte a lumii, după aproape 100 de ani de când îşi pierduse libertatea sub jugul vandalic, a fost rechemată în libertatea imperiului roman şi ea, care sub împăraţi nedemni şi comandanţi infideli se statului roman, - rechemată acum de un împărat priceput şi fidel comandant - se bucură azi de libertate. Şi cu toate că şi după aceea s-a plâns tulburată puţin de un război intens şi de infidelitatea *maurilor,* totuşi, dăruită de Dumnezeu cu triumful împăratului **Iustinian,** a dus la pace

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

ceea ce începuse. Dar de ce este nevoie să spunem ceea ce nu cere subiectul? Să ne întoarcem deci la cele propuse.

173. **Valia,** regele goților, atât de aprig pornise cu ai săi împotriva *vandalilor,* încît ar fi vrut să-i urmărească și în Africa, dacă nu l-ar fi chemat înapoi un caz care i s-a întâmplat și lui **Alaric** când voia să treacă în Africa. Căci după ce a ajuns cunoscut și stăpân în Spania printr-o victorie fără vărsare de sânge, s-a întors la Tolosa. Apoi a alungat din cîteva provincii pe dușmanii imperiului roman, dar n-a ajuns la înfăptuirea celor propuse, fiindcă după îndelungata stare de sănătate deplină s-a îmbolnăvit și a murit.

174. În acel timp în care **Beremud** fiul lui **Thorismund,** despre care am spus mai înainte că făcea parte din familia *amalilor,* împreună cu fiul său **Vitirich** de la *ostrogoți, care* se găseau pe atunci pe pământul Sciției sub asuprirea *hunilor,* a trecut în regatul vizigoților. Conștient de meritele sale de neam și de însușiri, credea că i se va încredința mai ușor domnia de către ruda lui, care știa că este moștenitorul multor regi. Și cine s-ar fi îndoit de alegerea unui amal, dacă ar fi devenit tronul vacant? Dar nici el însuși n-a voit să arate cine era.

175. Iar ei, după moartea lui Valia dăduseră succesiunea lui Theodorid. La acesta venind Beremud, cu greutatea sufletească de care era capabil și cu suprafața neamului său deosebit, s-a menținut totuși într-o tăcere calculată, fiindcă știa că domnitorilor le sînt întotdeauna suspecți cei născuți din neam regesc. A suportat, așadar, să fie ignorat, ca să nu tulbure cele rânduite. Dar deși tratat împreună cu fiul său de către regele **Theodorid** cu cinste deosebită, pînă într-atît încît era invitat la toate ospețele, totuși era prețuit nu pentru distincția neamului pe care nu i-o cunoșteau, ci pentru sufletul lui mare și prin puterea minții, pe care nu le putea ascunde.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

176. Dar de ce să vorbim prea mult? După moartea lui Valia, ca să repetăm ce am spus mai sus, care nu fusese prea fericit în Galii, a urmat la domnie mult mai norocos și mai fericit **Theodorid**, om foarte moderat, cu deosebite înzestrări trupești și sufletești. Contra lui, pe timpul consulilor, **Theodosiu** și **Festus**, *romanii* rupînd tratatul de pace au pornit cu armatele în Galii împreună cu auxiliarii *huni* care trecuseră de partea lor. Căci îi tulburase o mână de *goți* federați, care cu contele **Gaina** prădaseră Constantinopolul. Așadar patriciul **Aetius,** pe atunci șeful armatei, născut în cetatea Durostor din neamul vitejilor *moesieni,* fiu al lui **Gaudentiu,** călit în ostenelile războiului, născut parcă anume pentru imperiul roman, prin imense pierderi omenești silise trufașa barbarie a *suavilor* și *francilor* să-și pună ceafa sub jugul imperiului roman.

177. Ajutată de auxiliarii *huni,* conduși de **Litoriu,** armata romană a pornit contra *goților* și mult timp liniile de luptă rânduite într-o parte și alta au fost la fel de puternice fără să încline izbânda în favoarea uneia din ele. De aceea și-au dat mâna și s-au întors la înțelegerea de mai înainte, întărind tratatul de pace cu consimțământul ambilor beligeranți.

178. Prin acea pace, **Atila,** singur stăpân al tuturor *hunilor* și aproape al tuturor neamurilor Sciției, era guvernatorul lumii, strălucind prin faimoasa sa reputație la toate neamurile. La el a fost trimis în delegație, de către **Theodosie cel Tînăr** istoricul **Priscus,** care astfel spune între altele: *Trecînd rîuri mari, adică Tisa, Tibisia și Dricea, am venit în acel loc unde odinioară* ***Vidigoia,*** *cel mai viteaz dintre goți, căzând în cursele sarmaților* și-a *pierdut viața. Și nu departe de aci am ajuns în satul în care zăbovea* ***Atila,*** *zic sat, dar era cît o cetate foarte mare în care am văzut că fortificațiile sînt de lemn, făcute din scânduri lustruite, ale căror încheieturi erau atât de solide și de fin lucrate, că abia se putea distinge unde se îmbinau scândurile.*

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

179. Puteai vedea acolo săli de mese cu canapele, dormitoare și alte camere mobilate cu toată podoaba. Iar curtea interioară era foarte largă, de parcă te găseai într-un palat regal. Acestea erau conacurile de popas ale regelui **Atila,** stăpân al întregii lumi barbare; aceste locuințe le punea el mai presus de orașele cucerite.

180. Acest **Atila** a fost fiul lu **Mandzuc,** ai cărui frați au fost Octar și **Roas,** despre care se spune că ai avut domnie peste huni înaintea lui **Atila,** deși nu peste toți, ca acesta. După moartea lor, el a urmat la domnie împreună cu fratele său **Bleda** și, ca să fie în stare de expediția pe care o pregătea, și-a mărit numărul bărbaților prin paricid, căutând să stăpânească pe toți prin uciderea alor săi.

181. Dar cumpărându-și, ca să se ridice, dreptatea prin mijloace nedemne, a descoperit forme detestabile ale cruzimii sale. Căci ucigându-și, prin înșelăciune, fratele, pe **Bleda,** care domnea peste o mare parte a hunilor, și adunând sub conducerea sa tot poporul, inclusiv neamurile pe care le avea sub jurisdicația sa, ca să domine prin număr, dorea să supună între primele neamuri ale lumii pe *romani ș* pe *vizigoți.*

182. Se socotea că numărul soldaților săi se ridică la 500.000. Era bărbatul născut pentru zguduirea neamurilor în lume, era spaima globului pământesc, îngrozind, nu știu prin ce miracol pe toți prin înfiorătoarea faimă răspîndită despre sine. Căci era cu un mers mîndru, aruncându-și ochii încoace și încolo, inspirând putere formidabilă și numai prin mișcările corpului, dornic de războaie dar stăpânindu-și mâna, neclintit în hotărîri, ascultător la rugăminți, respectându-și cuvântul dat. Scund, cu pieptul lat, cu capul mare, cu ochii mici, cu barba rară, cu părul încărunțit, cu nasul cârn, cu fața negricioasă, trădând semnele obîrșiei sale.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

183. Și cu toate că era o astfel de fire, încît se credea capabil de fapte mari, această încredere i-a fost sporită și de faptul că găsise o sabie a lui **Marte,** socotită întotdeauna sfîntă printre regii sciți, sabie despre care istoricul **Priscus** spune că a fost descoperită astfel: *Un păstor,* spune el, *văzînd că o junincă din turma sa șchioapătă și că are o rană sângerândă, s-a luat după urmele sângelui, care l-au dus la sabie. Pe aceasta, fiindcă jumătate era îngropată în pământ și jumătate acoperită de iarbă, a călcat-o din nebăgare de seamă juninca, iar păstorul a scos-o din pământ și a dus-o îndată lui* **Atila.** Mulțumind pentru darul primit, acesta, mîndru cum era, a socotit că el este ales ca stăpân al întregii lumi de către **Marte** care l-a învestit prin sabia ce i-a fost oferită.

184. **Gyzeric**, regele vandalilor, pe care l-am amintit ceva mai înainte, aflând că mintea lui **Atila** este pregătită de cucerirea întregului glob pământesc, cu multe daruri l-a atras în război contra vizigoților, temându-se ca nu cumva **Theodorid** regele vizigoților să răzbune insulta fiicei sale. Aceasta, căsătorită cu **Humeric**, fiul lui **Gyzeric**, era fericită într-o astfel de căsătorie, dar după aceea, cum el era cam aspru cu ai săi, din simplă bănuială că ea i-ar pregăti otravă, i-a tăiat nasul și urechile, despuind-o de frumusețea naturală, și a trimis-o tatălui ei în Galia, pentru ca nenorocirea ei să ofere întotdeauna compătimire, iar cruzimea, prin care puteau fi impresionați și străinii, să determine mai ușor pe tată la răzbunare.

185. **Atila**, cumpărat de **Gyzeric**, întărindu-și și mai mult gândul de război, a trimis soli în Italia la împăratul **Valentinian**, semănând discordie între *goți* și *romani* pentru ca, pe cei pe care nu-i putea birui în luptă, să-i doboare prin neînțelegeri interne, afirmând că el nu violează în nici un fel prietenia cu imperiul, ci dorește să se războiască doar cu **Theodorid**, regele vizigoților. Apoi, fiindcă dorea să fie primit cu plăcere, scrisoarea următoare a umplut-o cu salutări lingușitoare, dorind să-i fie crezută minciuna.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

186. În același mod a scris și lui **Theodorid**, regele *goților,* îndemnându-l să renunțe la prietenia cu *romanii* și să reia luptele care cu puțin înainte fuseseră aţâţate împotriva sa. Omul, ascunzîndu-și marea sălbăticie, lupta cu mijloacele diplomației înainte de a lupta cu armele. Atunci împăratul **Valentinian** a trimis o delegație la vizigoți și la regele lor **Theodorid,** cu aceste cuvinte:

187. *Este un act de prudență din partea voastră, cei mai viteji dintre neamuri, să luptați împotriva tiranului omenirii, care dorește robia generală a lumii, pe care nu-l interesează cauzele războaielor, ci consideră legitim tot ceea ce el face. Măsurând totul înjur cu cotul, își satură trufia cu permisiunea de a face orice și, disprețuind sfințenia dreptului, este dușman al firii. Merită ura tuturor cel ce se dovedește dușman al tuturor.*

188. *Amintiți-vă de ceea ce sigur nu poate fi uitat, că el caută să răstoarne lumea nu prin războaie unde cauza este comună ci, ceea ce e grav, prin viclenie. Ca să nu vorbim despre noi, puteți suporta nepedepsită această superbie? Puternici în arme, gândiți-vă la durerile proprii și dați mână cu mână. Ajutați imperiul din care faceți parte. Despre ce trebuie să ne impunem nouă sau să îmbrățișăm noi toți întrebați planurile dușmanului.*

189. Prin aceste cuvinte și prin altele ca acestea, solii lui **Valentinian** au impresionat pe regele **Theodorid.** El le-a răspuns astfel: *Dorința voastră, romani, este și a noastră. **Atila** este și dușmanul nostru, îl urmărim oriunde ne va chema și, oricît se împăunează cu diferite victorii împotriva popoarelor, goții știu, totuși, că au de-a face cu cei trufași. N-aș numi nici un război grav, în afară de cel pe care-l slăbește cauza, fiindcă de nimic trist nu se teme cel căruia i-a zâmbit majestatea divină.*

190. Suita regală aplaudă și poporul de față este entuziasmat, în toți crește ambiția de a lupta, numindu-i dușmani pe huni. Astfel mulțimea nenumărată *a*

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

vizigoților îl urmează pe **Theodorid,** care-și trimite patru fii acasă și anume pe **Friderich** și **Eurich,** precum și pe **Retemer** și **Himnerit,** luând cu sine ca părtași la lupte pe cei mai mari de vârstă, adică pe **Thorismund** și pe **Theodoric.** Fericită armată, ajutor sigur, plăcută tovărășie este a avea alături la necaz pe cei pe care îi desfată faptul de a înfrunta împreună primejdiile.

191. Iar din partea romanilor a fost atât de mare prevederea lui **Aetius,** care atunci comanda *armata* imperiului de apus, încît luptătorii săi adunați de pretutindeni nu erau mai puțini decît drojdia pe care o forma imensa mulțime a dușmanului. Căci a avut ca auxiliari pe *franci, sarmați, armoriciani, liticiani, burgunzi, saxoni, ripari, olibrioni,* cândva soldați *romani,* dar atunci înrolați în numărul auxiliarilor și de cîteva neamuri celtice și germanice.

192. Bătălia s-a dat în **Câmpiile Catalaunice,** numite și Mauriace, având în lungime 100 de leuve, cum le numesc galii, și șaptezeci în lățime. Iar leuva gallică are 1.500 de pași. S-au așezat față-n față două linii de luptă foarte puternice: nu este loc pentru stratageme, ci **Marte** dă lupta pe față.

193. Care poate fi cauza dreptă a mișcării atîtora? Sau ce ură a mânat pe toți să se înarmeze unii împotriva altora? S-a probat că soarta neamului omenesc depinde de valoarea regilor, fiindcă prin impulsul nebunesc al unei singure minți s-a produs un dezastru al popoarelor și prin voința unui rege trufaș s-a distrus tot ceea ce a produs natura în atîtea secole.

194. Dar înainte de a arăta desfășurarea luptei înseși, mi se pare necesar să vorbesc chiar despre mișcările acțiunilor care s-au petrecut, fiindcă bătălia a fost pe cît de faimoasă, pe atît de încurcată și de imprevizibil rezultatul. **Sangiban,** regele *alanilor,* îngrozit de teama celor ce se vor întâmpla, a promis lui **Atila** că se predă lui și că-i trece sub jurisdicție Aureliana, cetate a Galliei, unde se găsea atunci.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

195. Când au aflat aceasta, **Theodorid** și **Aetius** au construit mari fortificații în jurul acelui oraș înainte de sosirea lui **Atila,** iar pe **Sangiban** l-au pus sub pază ca suspect, așezându-l cu toți ai săi la mijloc între trupele auxiliare. Așadar **Atila**, regele *hunilor,* izbit de acest eveniment, neavând încredere în forța trupelor proprii, s-a temut să înceapă lupta, în acest timp, gândindu-se chiar la fugă, mai tristă decît moartea, s-a hotărît să scruteze viitorul prin aruspici.

196. Aceștia, potrivit ritualului, privind când măruntaiele victimelor, când unele vine pe oasele jupuite, au prevăzut fapta nefavorabilă. Totuși i-au prezis și oarecare mângâiere, că va cădea din partea opusă conducătorul suprem al dușmanilor care-și va întina victoria prin moartea sa. Și **Atila,** pe când căuta chiar cu pierderea sa moartea lui **Aetius,** fiindcă-i sta în cale prin acțiunea lui, preocupat de prevestire, cum era foate priceput în planuri de luptă, cam la al nouălea ceas din zi a dat lupta pentru ca, în caz de înfrângere, să-i vină în ajutor căderea nopții.

197. Cele două armate s-au adunat, cum am spus, în *Câmpiile Catalaunice.* Poziția locului era în pantă, dintr-o parte și din alta, cu o colină la mijloc pe care ambele armate doreau s-o ocupe, fiindcă așezarea favorabilă a locului aduce mare avantaj. *Hunii,* cu ai lor, au ocupat partea dreaptă, iar *romanii* și *vizigoții,* cu auxiliarii, pe cea stîngă, iar lupta a început pentru ocuparea colinei. Astfel **Theodorid** cu *vizigoții* deținеau flancul drept, iar **Aetius** cu *romanii* pe cel stîng. Pe **Sangiban,** despre care am spus mai sus că era comandantul *alanilor,* din măsuri de prevedere militară, fiindcă inspira mai puțină încredere, l-au așezat astfel încît să-l țină încercuit mulțimea celor devotați. Căci ușor își asumă necesitatea de a lupta cel căruia i se impune greutatea de a fugi.

198. De partea cealaltă era organizată linia de luptă a *hunilor,* astfel că **Atila** era la mijloc cu ai săi, regele socotind că el găsindu-se în această poziție va fi mai

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

apărat de primejdie, în flancurile lui însă erau multe popoare și diferite neamuri pe care el le pusese sub jurisdicția

199. Între acestea se distingea armata *ostrogoților* condusă de frații **Valamir, Theodemir** și **Videmer,** mai nobili atunci chiar decît regele, căruia i se supuneau, fiindcă îi punea în lumină puterea neamului *amalilor.* Iar peste nenumărata armată a *gepizilor era* rege acel prea faimos **Ardaric,** care prin marea-i fidelitate față de **Atila**, făcea parte din consiliul acestuia. Căci **Atila** cântărindu-i sagacitatea, pe el și pe **Valamir,** regele *ostrogoților* îi prețuia mai mult decît pe ceilalți regișori.

200. **Valamir** era păstrător de secret, blând la vorbă, cunoscător al vicleșugurilor, iar **Ardaric** era, cum am spus, prețuit pentru fidelitatea și sfatul lui. În aceștia a trebuit să se încreadă că vor lupta sigur împotriva *vizigoților,* rudele lor. Dar restul mulțimii de regi, dacă este legiuit să se spună, și conducătorii diferitelor nații ca niște slugi, erau atenți la gesturile lui **Atila** și, când acesta făcea un semn cu ochiul, fiecare aștepta fără vreun murmur, pentru a executa, cu teamă și cutremur, ceea ce i se poruncea.

201. Singur **Atila,** regele tuturor regilor, veghea asupra tuturor și pentru toți. Lupta s-a dat așadar în raport cu oportunitatea locului despre care am vorbit. **Atila** i-a condus pe ai săi să ocupe vârful muntelui, dar i-a luat-o înainte **Thorismund** și **Aetius** care, ocupând mai repede colina, au devenit superiori. Avantajați astfel de poziția locului aceștia au împrăștiat ușor pe *hunii* care urcau și ei pe coastă.

202. Atunci **Atila,** când a văzut că armata i-a fost pusă în dezordine din cauza arătată, cu astfel de cuvinte a socotit de cuviință că e timpul potrivit să o îmbărbăteze: *După victoriile asupra atîtor neamuri, după cucerirea lumii, dacă vă găsiți în această situație, aș socoti o inepție să vă îmbărbătez cu cuvîntul*

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

ca pe niște recruți. Să facă aceasta un comandant nou, sau o armată fără experiență.

203. *Nici mie nu-mi e permis să spun cuvinte de clacă, nici vouă să le ascultați. Ce altă deprindere aveți decît aceea de a lupta? Sau ce e mai plăcut pentru un bărbat viteaz, decît să se răzbune cu mâna sa? Este un mare dar din partea naturii să vă alinați dorul sufletesc prin răzbunare.*

204. *Să-i atacăm, așadar, cu elan pe dușmanii noștri, întotdeauna sînt mai îndrăzneți cei care încep lupta. Disprețuiți neamurile adunate fără să se potrivească. Este semn de teamă a fi apărat de mulțime. Iată în fața atacului nostru sînt apucați de groază, caută înălțimile, ocupă movilele și apoi, regretând că au greșit, își sapă întărituri în câmp. Cunoaștem cît de ușoare sînt armele romanilor: la prima, nu zic rană, ci ridicare de praf, își pierd curajul și chiar când merg în rând* se *acoperă cu scuturile, ca în linie de luptă.*

205. *Voi încleștați-vă în luptă ținîndu-vă cumpătul, ca de obicei, năvăliți împotriva alanilor disprețuindu-le linia lor de luptă, aruncați-vă asupra vizigoților. De acolo trebuie să căutăm o victorie repede, de unde se oprește războiul. Dacă li se taie articulațiile, membrele îndată se prăbușesc, căci nu poate sta ridicat corpul căruia i-ai scos oasele. Să se înalțe sufletele, să se aprindă de furia obișnuită. Acum puneți-vă în valoare chibzuință, acum este timpul armelor; fie că este rănit cineva să caute moartea adversarului, fie că nu este rănit să-si astâmpere setea prin distrugerea dușmanilor.*

206. *Pe cei ce au să învingă nu-i atinge nici o armă, pe cei ce au* să *moară chiar dacă stau afară din luptă îi doboară destinul, în sfîrșit, pentru ce ar proclama soarta pe huni ca învingători ai popoarelor dacă nu le-ar fi pregătit bucuria acestei lupte ? Cine a deschis strămoșilor noștri prin Meotida drumul închis și secret pentru atâtea veacuri? Cine făcea ca pînă acum cei înarmați să dea*

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

înapoi în fața celor neînarmați? O adunătură pestriță nu putea să suporte fața hunilor. Nu mă-nșel asupra celor ce se vor întâmpla: aici este câmpul pe care ni l-au promis atîtea victorii. Primul voi trage în dușman. Este pierdut cel ce va putea să stea liniștit când luptă Atila. Înflăcărați de aceste cuvinte toți se avîntă în luptă.

207. Și oricît de înspăimântătoare era situația prin sine însăși, totuși prezența regelui înlătura orice șovăială celor ce o puteau avea. Lupta a ajuns piept la piept. Războiul a fost crud, cu multe faze, îngrozitor, îndîrjit, cum antichitatea n-a povestit a fi fost nici unul vreodată, război în care s-au petrecut astfel de fapte, încît n-ar fi putut vedea cineva în viața sa ceva atît de extraordinar, decît dacă ar fi fost lipsit de priveliștea acestui miracol.

208. Căci dacă e permis să-i credem pe cei bătrâni, un pîrîu care curgea cu apă puțină pe câmpul amintit nu s-a mărit de ploi ca de obicei, ci a devenit un adevărat torent datorită sângelui vărsat. Și cei împinși de setea arzătoare din cauza rănilor să ajungă la șuvoiul amestecat cu sânge, constrînși de soarta mizerabilă sorbeau în loc de apă sângele pe care-l vărsaseră cei uciși.

209. Aci regele **Theodorid, în** timp ce alerga călare într-o parte și alta să-și îndemne armata, căzînd de pe cal a fost călcat în picioare de ai săi și și-a pierdut viața la o vârstă înaintată. Alții spun însă că el a fost ucis de o săgeată a lui **Andagis** din armata *ostrogoților,* care atunci era sub ordinele lui **Atila.** Aceasta a fost prevestirea pe care o făcuseră mai înainte lui **Atila** haruspicii, deși el bănuise că ar fi fost vorba de **Aetius.**

210. Atunci *wizigoții* despărțindu-se de alani au atacat unitățile hunilor și poate că l-ar fi ucis pe **Atila,** dacă acestea n-ar fi fugit mai înainte, din prevedere, și dacă nu s-ar fi închis împreună cu ai săi în interiorul taberei pe care o avea întărită de jur împrejur de care puse unul lângă altul, întăritură slabă, dar în ea

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

și-au găsit salvarea vieții cei cărora înainte nu le putea sta în cale nici cel mai puternic zid.

211. **Dar Thorismud,** fiul lui **Theodorid,** care împreună cu **Aetius** ocupase colina mai înainte și găsindu-se într-un loc mai înalt îl respinseseră pe dușman, crezând că se duce la trupele proprii, fără să-și dea seama din cauza nopții întunecate, a ajuns la carele dușmanilor. Luptând vitejește cu un soldat dușman care rănindu-l la cap l-a trântit de pe cal, a fost scăpat prin intervenția alor săi și a ieșit astfel din luptă.

212. La fel și **Aetius** rătăcindu-se noaptea a nimerit în mijlocul dușmanilor. Cu grijă pentru sine și pentru *goți să* nu li se fi întâmplat ceva, s-a strecurat cum a putut și a ajuns în cele din urmă în tabăra aliaților, unde și-a petrecut restul nopții apărat de scuturi. A doua zi în zori, ai noștri, când au văzut câmpul plin de cadavre și pe *huni că* nu îndrăznesc să iasă la luptă, au socotit că victoria este a lor. Dar **Atila,** despre care se știa că nu fuge din luptă decît dacă este zdrobit printr-un mare dezastru, deocamdată nu făcea nimic, probabil socotindu-se învins, ci zăngănind armele, suna din trompetă și amenința cu incursiunea. Ca un leu care, împresurat de vînători, se învârtește la intrarea în peșteră și nici nu îndrăznește să atace, dar nici nu încetează să îngrozească vecinătatea prin răgete, așa căuta să înspăimânte prea războinicul rege pe învingătorii săi, deși era încercuit.

213. *Goții* și *romanii* s-au adunat și au plănuit ce au de făcut pentru înfrângerea definitivă a lui **Atila.** S-au hotărît să-l obosească prin asediu, fiindcă nu mai avea provizii și fiindcă arcașii lui din întărituri prin săgeți dese opreau apropierea de tabăra lor. Se mai spune că numitul rege, în disperare de cauză, dar viteaz pînă în ziua supremă, a ridicat un rug din șeile cailor, vrând să-și dea foc dacă dușmanii vor năvăli asupra sa pentru ca să nu se bucure

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

vreun oarecare de uciderea lui sau să ajungă cumva el, domnul atîtor neamuri, în mâinile dușmanilor.

214. In timpul asediului, vigizoții își căutau regele, iar fiii tatăl, mirându-se de absența lui acum după ce ei dobândiseră victoria. L-au căutat mult, pînă ce l-au descoperit în mulțimea de cadavre și, precum este tradiția între cei viteji, preamărindu-l prin cântece l-au ridicat de sub ochii dușmanilor. Puteai vedea cum mulțimea de *goți,* cu vocile lor zgomotoase și disonante, când nu încetaseră încă luptele furioase i-au oficiat cinstirea înmormîntării. Se vărsau lacrimi, dar din acelea care de obicei curg din ochii celor viteji, căci era moarte, dar glorioasă în fața hunilor, care socoteau că mîndria lor de dușmani este umilită, când priveau cum este purtat cu insignele sale cadavrul unui rege atît de mare.

215. *Goții,* îndeplinind cele cuvenite față de **Theodorid,** în sunetul armelor au încredințat majestatea regală prea viteazului **Thorismud,** care a cinstit pe marii glorioși ai prea iubitului său tată, urmându-i cortegiul de înmormîntare cum se cuvenea unui fiu. După ce s-au petrecut acestea, stăpânit de durerea de a-și fi pierdut tatăl și de virtuțile ostășești pe care le avea din plin, s-a pregătit de luptă împotriva celorlalți *huni* pentru a răzbuna moartea tatălui său. Mai întâi a cerut pentru aceasta părerea lui **Aetius** care era patriciu, mai bătrân și mai copt în înțelepciune, întrebându-l ce trebuie să facă între timp.

216. Dar acela, temându-se ca nu cumva, după distrugerea definitivă a *hunilor, goții* să pornească împotriva imperiului roman, drept răspuns l-a sfătuit să se întoarcă în ținutul său și să ocupe domnia pe care o lăsase tatăl, pentru ca nu cumva frații săi, punând mâna pe avutul părintesc, să năvălească în regatul vizigoților și după aceea să aibă de luptat, ceea ce era mai rău și mai urît, împotriva alor lui. Pentru că acest răspuns i-a fost dat fără ambiguitate,

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

socotind că într-adevăr este mai de folos să-i părăsească pe *huni,* s-a întors în Galii.

217. Astfel, slăbiciunea omenească, atunci când îi ies în cale suspiciunile, pierde adesea ocazia de a săvârși lucruri mari. Căci în acest prea faimos război dintre cele mai viteze neamuri, din ambele părți au pierit 165.000 de luptători, exceptând cei 15.000 de *gepizi* și de *franci* care înainte de bătălia propriu-zisă, ciconindu-se în timpul nopții unii cu alții, au căzut grav răniți și au murit luptând *francii* de partea *romanilor,* iar *gepizii* de *partea hunilor.*

218. **Atila,** aflând de retragerea goților, cum de obicei se întâmplă în împrejurări neașteptate, socotind aceasta mai degrabă un vicleșug al dușmanilor, a rămas o vreme în tabără. Dar fiindcă absența dușmanilor a fost urmată de o lungă tăcere, și-a înălțat gândurile către victorie, a început chiar să se bucure, și sufletul său de rege puternic s-a întors către vechile izbânzi. Așadar **Thorismud** îndată după ce tatăl său a murit, învestit cu demnitatea regală în **Câmpiile Catalunice** unde luptase, a intrat în Tolosa. Acesta deși se bucura că are mulți frați și viteji, el însuși a început astfel domnia, încît nimeni n-a aflat că ar fi fost vorba despre vreo luptă pentru domnie.

219. **Atila,** profitând de ocazia oferită prin plecarea *vizigoților* și, ceea ce dorise, văzând că dușmanii se fărâmițează în partide, fără grijă de acum, a început războiul de cucerire a *romanilor.* În prima etapă a înaintării a sediat cetatea Aquileia, metropola *veneților,* golf așezat în vîrful sau limba Adriaticei, al cărui zid de răsărit este udat de rîul Natissa care izvorăște din muntele Piccis.

220. Acolo, cu tot asediul îndelungat, n-a putut cuceri cetatea, fiindcă prea vitejii soldați romani rezistau din interior. Pe când armata lui a început să murmure și să-și arate dorința de a se retrage, **Atila,** dând ocol zidurilor și gândindu-se dacă să ridice tabăra sau să mai rămână, a văzut niște păsări albe, adică niște

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

berze, care-și fac cuiburile în vârful caselor, cum își iau puii și, contrar obiceiului, îi duc afară în câmp.

221. Și cum era un foarte iscusit cercetător, a presimțit ceva și a spus alor săi: *Priviți, păsările prevăzătoare ale viitorului cum în fața pericolului iminent își lasă cetatea care urmează* să *piară și părăsesc întăriturile care se vor prăbuși. Să nu se creadă că aceasta e ceva fără sens și fără să conțină ceva sigur. Celor ce prevăd viitorul teama le schimbă obiceiurile.* Ce să spun? Le-a înflăcărat iarăși sufletele să atace Aquileia. Au construit mașini de luptă, au folosit tot felul de materiale de război și îndată au pătruns în cetate, jefuind-o, ruinând-o și devastând-o cu cruzime, de abia au mai rămas urme din ea, ca să se vadă că a existat cândva.

222. De aici cu și mai mare îndrăzneală, încă nesăturați de sângele romanilor, hunii s-au dedat la orgii prin celelalte cetăți ale veneților. Au devastat cu aceeași furie Mediolanum, metropolă a Liguriei și odinioară capitală regească, apoi Ticinum l-au dărîmat la fel, trecînd prin foc și sabie ținuturile învecinate și aproape toată Italia. Și fiindcă gândul lui fusese să ajungă la Roma, ai săi, cum relatează istoricul **Priscus,** cu sfatul lor nu l-au pus în cumpănă ca să fie salvată Roma, căreia îi erau inamici, ci i-au dat ca exemplu cazul de altădată al lui **Alaric,** regele *vizigoților,* temători de soarta regelui lor, fiindcă acela după ce a cucerit Roma n-a mai trăit mult și a părăsit îndată cele omenești.

223. Așadar, pe când se frământa cu gândul nehotărît dacă să meargă mai departe sau nu, a sosit la el o solie de pace de la Roma. Căci din proprie inițiativă papa **Leon** a venit la el în regiunea Ambuleim a veneților unde rîul Mincius este trecut de mulțimea călătorilor. **Atila** îndată a potolit furia armatei și, întorcîndu-se de unde venise, după ce a promis pace, s-a retras peste Dunăre anunțând în fața tuturor și hotărînd că lucrurile nu s-au terminat, că va aduce Italiei nenorociri mari dacă nu i se va trimite **Honoria,** sora principelui

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

Valentinian, fiica **Placidiei Augusta,** cu partea ce i se cuvine din averile imperiale.

224. Se spunea că această **Honoria,** fiindcă era ținută fecioară ca o podoabă a palatului, închisă din dispoziția fratelui ei, trimițind la **Atila** un eunuc pe ascuns, l-a învățat să se folosească de protecția ei împotirva puterii fratelui, crimă nedemnă desigur, fiindcă însemna să-și satisfacă dorințele pricinuind un rău public.

225. Întors astfel Atila în sălașurile sale, ca unul căruia nu-l plăcea să stea liniștit și să nu facă război, a trimis soli la împăratul de răsărit **Marcian** să-l anunțe că-i va devasta provinciile, fiindcă nu i se achită ceea ce i se promisese de către împăratul **Theodosie** altădată, anunț prin care se arată mai inuman decît de obicei cu dușmanii săi. Totuși, cum era dibaci și viclean, într-o parte a trimis amenințări, dar în altă parte și-a pornit armata și dând curs răutății sale și-a întors fața împotriva *vizigoților.*

226. Dar cu alt rezultat decît cel față de romani. Căci mergînd pe căi deosebite de cele anterioare a hotărît să aducă sub jurisdicția sa acea parte a alanilor care se găseau dincolo de fluviul Liger, pentru ca schimbând fața războiului să pară și mai îngrozitor. Așadar ieșind **Atila** din provinciile Dacia și Pannonia, în care erau stăpâni atunci *hunii* după supunerea atîtor națiuni, s-a dus cu război împotiva alanilor.

227. **Dar Thorismud,** regele *vizigoților,* presimțind cu aceeași limpezime viclenia lui **Atila,** cu toată iuțeala a ajuns mai întâi la *alani* și acolo a pregătit toate cele de trebuință pentru a întâmpina pe **Atila.** Dându-se lupta aproape cu aceeași încleștare ca și în *Câmpile Catalaunice,* **Atila** și-a pierdut speranța victoriei și, alungat fără triumf din ținuturile ocupate, a fost nevoit să se refugieze în sălașurile sale proprii. Astfel **Atila,** faimos și stăpân al multor victorii, în loc să

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

evite rușinea de învins și să libereze ceea ce răpise *vizigoților,* suferind a doua înfrângere s-a retras fără glorie.

228. **Iar Thorismud,** după ce amata *hunilor a* fost respinsă de alani, fără vreo pierdere alor săi cărora le-a restabilit pacea și liniștea, a plecat la Tolosa. În al treileea an al domniei îmbolnăvindu-se, pe când i se lua sânge din vene a fost rănit mortal de **Ascalc,** un client al său care l-a anunțat că un dușman i-a luat armele. Cu o sigură mână totuși, pe care o avea liberă, luând un scăunel și-a răzbunat sângele vărsat, ucigând pe cîțiva dintre conspiratori.

229. După moartea lui a urmat la domnia *vizigoților* fratele său **Theodorid,** care îndată și l-a făcut dușman pe cumnatul său **Riciariu,** rege al *sauvilor.* Căci acest **Riciariu** în baza rudeniei cu **Theodorid** a crezut că trebuie să ocupe pentru sine aproape toată Spania, socotind că este timpul potrivit să pună la încercare puterea neconsolidată a rudei sale.

230. Acești *suavi* au avut mai înainte ca așezări stabile Galicia și Lusitania, care se întind pe partea dreaptă a Spaniei de-a lungul Oceanului, având spre răsărit Austrogonia, la apus în promontoriu monumentul sacru al conducătorului roman **Scipio,** la nord Oceanul, la miazăzi Lusitania si fluviul Tagus, care amestecându-și nisipul cu minereuri de aur duce la vale bogății, mâlul său fiind astfel folositor. De aici plecând deci **Riciariu,** regele *suavilor,* încearcă să ocupe toată Spania.

231. **Theodorid,** cumnatul său, cum era un om moderat, prin soli trimiși, i-a vorbit pașnic, spunându-i nu numai să se retragă din ținuturi streine, dar să nu încerce să le ocupe, fiindcă prin astfel de ambiții își va atrage ura altora. El însă, cu îngâmfare i-a răspuns: *Dacă acum murmuri și-mi găsești pricină, pentru ce fac, voi veni la Tolosa, unde te afli. Acolo, dacă ești în stare, opune-mi rezistență.* **Theodorid** n-a suportat ușor răspunsul și făcând alianță cu

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

popoarele vecine a pornit cu armele împotriva *suavilor* având ca auxiliari devotați pe **Gnudiuch** și **Hilperic** regi ai burgunzilor.

232. Lupta s-a dat lângă fluviul Ulbiu, care trece pe lângă Asturica și Hiberia, iar **Theodorid,** care împreună cu vizigoții lupta pentru dreptate, a ieșit învingător, aducînd aproape de pieire tot nemul *suavilor.* Regele acestora **Riciariu,** fugind din fața dușmanilor, s-a urcat pe o corabie, dar furtuna pe marea Tyreniană fiindu-i potrivnică l-a întors înapoi și l-a dat în mâinile vizigoților. Nenorocitul n-a scăpat de moarte, chiar dacă a schimbat elementele de mediu.

233. Theodorid însă ieșind învingător i-a cruțat pe cei învinși și n-a mai permis să reînceapă luptele, iar în fruntea *suavilor* pe care-i învinsese, a pus un client al său propriu cu numele de **Agrivulf.** Acesta, în scurt timp, a schimbat în trădare angajamentele *suavilor,* căci a refuzat să mai îndeplinească poruncile, afișându-și mai degrabă un aer de tiran și crezând că va obține provincia prin acea vitejie prin care o cucerise împreună cu stăpânul său. El era din neamul *vămilor,* mult deosebit ca noblețe de sângele *goților* și de aceea nici libertatea nu o dorea, nici credința față de patronul său n-o păstra.

234. Când a aflat aceasta **Theodorid** a trimis împotriva lui trupe cu misiunea de a-l doborî din domnia luată cu forța. Acestea venind fără întârziere l-au învins din prima luptă și i-au impus o ispășire pe potriva faptelor sale. Căci părăsit de ajutorul alor săi și luat prizonier și-a pierdut libertatea o dată cu capul, simțind în sfîrșit că este supărat cel pe care-l crezuse un stăpân demn de dispreț. Atunci *suavii* văzînd pieirea conducătorului lor, au trimis pe preoții locului cu rugăminți la **Theodorid.** Acesta i-a primit cu toată reverența datorată preoților și nu numai că a acordat iertare *suavilor,* dar, înduplecat de milă, le-a îngăduit să-și aleagă principe pe unul din neamul lor. Ceea ce s-a și făcut, fiindcă *suavii* și-au ales în chip de rege pe **Rimismund.** Săvârșind acestea în pace și întărind toate, **Theodorid** a murit în al treisprezecelea an al domniei sale.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

235. Fratele său **Eurich** urmându-i cu prea mare dorință și grabă, și-a atras bănuieli rele. Căci pe când la neamul *vizigoților* se petreceau acestea și altele ca acestea, împăratul **Valentinian** a fost ucis de **Maximus** prin înșelăciune și însuși **Maximus** a pus mâna pe domnie ca un tiran. Când a auzit aceasta, **Gyzeric,** regele vandalilor, a venit cu flotă înarmată din Africa în Italia și intrând în Roma a devastat totul. Dar **Maximus,** fugind, a fost ucis de un oarecare **Ursus,** militar roman.

236. După aceasta, la porunca împăratului de răsărit **Marcian,** a luat guvernarea imperiului de apus **Maiurianus.** Dar nici el n-a domnit mult, căci pe când pornise cu război împotriva *alanilor* care devastau Galiile, a fost ucis la Dertona, lângă fluviul numit Hyra. După el a urmat **Severus,** care a murit la Roma, în al treilea an al guvernării sale. Văzînd aceasta, împăratul **Leon,** care urmase lui **Marcian** la conducerea imperiului de răsărit, a rânduit ca principe la Roma pe patriciul său **Anthemius.** Acesta venind acolo, l-a trimis împotriva *alanilor* pe ginerele său **Ricimer,** un bărbat strălucit și atunci singurul potrivit pentru comanda armatei în Italia. Acesta învingînd îndată din prima luptă mulțimea de *alani* și pe regele lor **Beorg** i-a făcut una cu pământul și pe ei și pe regele lor.

237. **Eurich,** regele vizigoților, văzând deasa schimbare a principilor romani a căutat să ocupe și să pună sub jurisdicția sa Galiile. Aflând aceasta împăratul **Anthemius** a cerut ajutorul *brittonilor.* Regele acestora **Riotim** venind cu 20.000 de ostași pe mare, a coborît cu ei din corăbii și a fost primit în cetatea Beturiga pe țărmul Oceanului.

238. Regele *vizigoților* **Eurich** a venit în fruntea unei armate numeroase împotriva lor și după o luptă înverșunată a pus pe fugă pe **Riutim,** regele *brittonilor,* înainte de a face joncțiunea cu armata romană. Aceasta pierzând o mare parte

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

din armată a fugit cu cîți a mai putut la neamul *burgunzilor,* care în acel timp erau vecini și federați ai *romanilor.* **Eurich** însă, regele *vizigoților,* a ocupat cetatea Arverna din Galia, principele **Anthemius** fiind decedat.

239. Acesta împreună cu ginerele său **Ricemer** secătuise Roma într-un război intern și el însuși a fost ucis de ginerele său, iar domia a rămas lui **Olybrius.** La Constantinopole în acest timp **Aspar,** primul între patrici și strălucit în neamul *goților,* cu fiii săi **Ardabur** și **Patriciol,** primul odinioară patriciu, iar cel de al doilea, fiind numit cezar și ginere al principeîui **Leon,** a murit rănit în palat de pumnalele eunucilor. **Olybrius** murind înainte de a intra în a opta lună de domnie, **Glycerius,** la Ravenna, a fost făcut Cezar mai mult prin aranjament decît prin alegere. Pe acesta, după mai puțin de un an de domnie, **Nepus,** fiu al sorei lui **Marcellin** fost patriciu, coborîndu-l din scaun l-a orânduit episcop în Portul Roman.

240. Eurich, văzînd atîtea schimbări și prefaceri, cum am spus mai sus, a ocupat cetatea Arverna, unde atunci era comandant militar al romanilor **Ecdicius,** cel mai nobil senator ca fiu al împăratului **Avitus** (căci acesta, după ce a deținut scaunul imperial doar cîteva zile înaintea lui **Olybrius,** s-a retras de bunăvoie la Placentia și acolo a fost orânduit episcop). **Ecdicius,** fiul acestuia, s-a luptat mult timp cu *goții,* dar neputînd să-i învingă a lăsat dușmanului patria și mai ales orașul Arverna și s-a retras în locuri mai sigure.

241. Auzind aceasta împăratul **Nepus** a ordonat lui **Ecdicius** să părăsească Galia și să vină la el, iar în loc l-a numit șef al armatei pe **Orestes.** Acest **Orestes,** plecând cu armata împotriva dușmanilor, de la Roma a ajuns la Ravenna și, oprindu-se acolo, a făcut pe fiul său **Augustulus** împărat. **Nepus,** când a aflat aceasta, a fugit în Dalmația și retras din scaun a murit ca simplu particular acolo unde împăratul de mai înainte **Glycerius** era de acum episcop la Salona

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

242. **Augustulus** a fost numit împărat la Ravenna de către tatăl său **Orestes.** Dar nu mult după aceea **Odoacru,** regele *torcilingilor,* având cu sine pe *sciri, heruli* și auxiliari din diferite neamuri, a ocupat Italia și, după de l-a ucis pe **Orestes,** l-a alungat din domnie pe **Augustulus,** fiul acestuia, pe care l-a condamnat la exil în Castelul Lucullanum din Campania.

243. Astfel și imperiul roman de apus, pe care a început să-l dețină din anul 709 de la întemeierea Romei primul august **Octavian Augustus,** a pierit o dată cu acest **Augustulus** în anul al cinci sute douăzeci și doilea de domnie a celor decedați și mai înainte decedați, regii *goți* stăpânind mai departe Roma și Italia. Între timp **Odoacru,** regele neamurilor, după ce a subjugat toată Italia, ca să inspire romanilor frica de el, de la începutul domniei sale l-a ucis pe **Bracila** comite la Ravenna și întărindu-și domnia a deținut-o timp de aproape 30 de ani până la venirea lui **Theodoric,** despre care vom avea de vorbit în cele ce urmează.

244. Deocamdată să ne întoarcem totuși la ordinea de care ne-am depărtat și să arătăm cum **Eurich,** regele vizigoților, văzând nesiguranța imperiului roman, a supus juridiscției sale Arelatum și Massilia. Căci **Gyzeric,** regele vandalilor, l-a atras cu daruri să săvârșească aceasta, pentru ca să întindă el însuși lui **Leon sau Zenon** cursele pe care ei le întinseseră contra lui. Astfel, a făcut ca *ostrogoții* să devasteze imperiul de răsărit iar *vizigoții* pe cel de apus, pentru ca el, împărțind dușmanii în cele două părți ale imperiului, să domnească liniștit în Africa. **Eurich** a fost mulțumit de această situație și, ținând sub jurisdicție proprie toate Spaniile și Galiile, după ce a supus și pe burgunzi, în anul al19-lea al domiei și-a pierdut viața la Arelatum.

245. Acestuia i-a urmat propriul său fiu **Alaric** care, al nouălea ca număr de la acel **Alaric cel Mare,** a dobândit domnia *vizigoților.* Căci se știe că la fel s-a întâmplat cu alaricii, cum am spus mai sus că s-a întâmplat cu augușții: și la

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

unii și la alții domniile au sfârșit cu același nume cu care au început. Dar să trecem peste acestea și, așa cum am promis, să arătăm originea *goților.*

246. După cum, urmând mărturiile înaintașilor, cu toate că *ostrogoții* și *vizigoții* au fost mai întâi un singur popor, totuși, când am vorbit despre *vizigoți* i-am prezentat deosebit de *ostrogoți,* așa că mi se pare necesar acum să mă întorc la vechile lor sălașuri scitice și să le arăt în același fel genealogia și faptele *ostrogoților.* Se știe că aceștia, după moartea regelui lor **Hermanaric,** s-au despărțit și au rămas în aceeași patrie, supuși *hunilor,* **Vinithariu** *amalianul* păstrând totuși insignele principatului său.

247. Acesta, imitând virtuțile bunicului său **Vultulf,** deși mai puțin norocos decât **Hermanaric,** dar neputând suporta ușor să trăiască sub stăpânirea *hunilor,* s-a sustras puțin de sub puterea lor și, căutând să-și arate vitejia, a intrat cu armata în ținutul *anților.* Atacându-i, în prima ciocnire a fost învins, dar după aceea a dovedit mare curaj și pe regele lor **Boz** cu fiii și cu 70 de fruntași i-a răstignit ca pildă, ca adică leșurile celor morți să dubleze teama trădătorilor.

248. Dar conduita lui atît de liberă n-a fost tolerată de *huni* nici măcar un an, astfel că **Balamber,** regele *hunilor,* chemând la el pe **Gesimund** fiul marelui **Hunimund,** care respectând juramîntul de credință față de *huni* stătea sub supunerea acestora cu cea mai mare parte din *goți,* a reînnoit tratatul cu el și l-a trimis cu armată împotriva lui **Vinitharius.** Și atacându-l pe acesta și-n prima luptă și în a doua **Vinitharius** a învins. N-ar putea cineva să calculeze cît de mare a fost dezastrul pe care **Vinitharius** l-a produs armatei *hunilor.*

249. Dar în a treia luptă, cu ajutoare venite pe furiș, când ambele armate s-au ciocnit iarăși lângă rîul numit Erac, **Balamber** țintindu-l cu o săgeată pe **Vinitharius** l-a lovit în cap și l-a ucis, iar pe nepoata acestuia **Vadamerca** a luat-o în căsătorie, încheind tratat de pace cu tot poporul *goților* și întărindu-și

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

stăpânirea asupra lor, cu prevederea însă ca *goții,* cu aprobarea *hunilor,* să-și aibă regișorul propriu.

250. Și îndată după moartea lui **Venetharius** a urmat ca rege **Hunimund,** fiul prea puternicului rege **Hermanaric** de mai înainte, ager în război și strălucitor prin frumusețea deplină a corpului. Acesta după aceea a luptat cu succes împotriva neamului *suavilor.* Murind și el a urmat la domnie **Thorismud,** fiul său, împodobit în floarea tinereții, care în al doilea an al principatului său a dus armata împotriva *gepizilor* și, după o mare biruință asupra acestora, se spune că a murit trîntit de cal.

251. La moartea lui l-au plâns atît de mult *ostrogoții,* încît timp de 40 de ani nu i-a urmat un alt rege la domnie, pentru ca tot timpul să fie în gura și în amintirea urmașilor și pentru ca onoarea bărbăției să fie restabilită de **Valamer,** care ca fiu al lui **Vandalariu** era văr cu **Thorismud.** Fiul său Beremud, cum am mai spus mai sus, disprețuind neamul ostrogoților pentru supunerea lor față de *huni,* a trecut cu neamul său în părțile apusului. Fiul lui s-a numit **Vetericus,** iar al acestuia **Euthericus** care, căsătorit cu **Amalasuentha,** fiica lui **Theodoric,** a unit astfel neamul amalilor care fusese despărțit și a născut pe **Athalaric** și pe **Mathesuenta.** Dar fiindcă **Athalaric** a murit de mic, **Mathesuenta** a fost dusă la Constantinopol și dată după al doilea bărbat, adică după **Germanus,** un frate al împăratului **Justinian,** cu care a născut un fiu postum numit tot **Germanus.**

252. Dar să ne întoarcem la subiectul început, **Vandalariu** a avut trei copii. El era frate cu **Hermanaric** și văr cu **Thorismud** arătat mai înainte, iar cei trei copii care i-au cinstit neamul au fost: **Valamir, Thiudimir** și **Vidimir.** Dintre aceștia **Valamir,** urmând la succesiune după tatăl său, s-a urcat pe tronul regal pe când *hunii* domneau peste ei și peste alte neamuri.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

253. Era atunci între acești trei frați deplină înțelegere. **Thiudimir** lupta susținând scaunul fratelui său **Valamir,** acesta îl împodobea cu onoruri pe **Thiudimir, iar Vidimir** se socotea dator să-și servească pe ambii frați. Astfel privindu-se între ei cu afecțiune mutuală, nici unul n-a fost lipsit de domnie, pe care o deținea fiecare în pace. Dar domneau astfel, cum s-a spus adesea, încât prin domnia lor să servească stăpânirii lui **Atila,** regele *hunilor.* Lor nu le-ar fi fost permis să refuze nici lupta împotriva *vizigoților,* rudele lor, și dacă era necesar pentru stăpân trebuiau să-i îndeplinească poruncile chiar dacă li s-arfi impus un paricid. De altfel n-arfi putut vreun neam scitic să iasă de sub stăpânirea *hunilor* decît dacă ar fi intervenit moartea lui **Atila,** dorită de toate neamurile, în comun și de romani, moarte care i-a fost pe atît de înjositoare pe cît i-a fost de uimitoare viața.

254. Acesta, precum arată istoricul **Priscus,** spre sfîrșitul vieții luând în căsătorie o copilă foarte frumoasă pe nume **Ildico** după nenumăratele lui căsătorii, cum era obiceiul la acel neam, în timpul nunții s-a dedat la prea mare consum de mâncare și băutură. Drept urmare, pe când stătea întins pe spate îngreuiat de somn și de vin, sângele care îi curgea de obicei din nas, l-a podidit, intrându-i pe gît și sufocându-l. Astfel, regele glorios prin atîtea războaie și-a sfîrșit rușinos viața în stare de ebrietate. În ziua următoare spre seară, sfetnicii regali, bănuind ceva trist, după strigăte foarte puternice au spart ușile și l-au găsit pe **Atila** mort, fără vreo rană, dar înecat în propriul său sânge. Iar copila stătea alături plângând cu capul plecat și acoperit cu un văl.

255. Atunci, după cum este obiceiul la acel neam, tăindu-i o șuviță din păr și-au urîțit cu răni adânci fețele și-așa urîte, pentru ca marele războinic să nu fie plâns cu lacrimi și bocete femeiești, ci cu sânge bărbătesc. Cu acest prilej s-a petrecut și un fapt minunat, anume că lui **Marcian,** împărat de răsărit, care era neliniștit din pricina unui dușman atât de crud, divinitatea apărându-i în somn i-a arătat în aceeași noapte arcul lui **Atila** frânt, prevestire rea, întrucît *hunii* la

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

luptă își puneau nădejdile în acest arc. Istoricul **Priscus** spune că poate dovedi adevărul acelui fapt. Căci atît de îngrozitor părea **Atila** marilor imperii, încît moartea lui era socotită pentru regii celorlalte popoare ca un dar divin.

256. Nu pot să spun, din multe, măcare cîteva cuvinte despre onorurile care i s-au dat la înmormîntare. Cadavrul i-a fost așezat în mijlocul câmpului, într-un cort de mătase și expus pentru a fi privit în mod solemn. Iar călărețiі cei mai aleși din tot neamul *hunilor* făcând alergări ca-n cursele de circ în locul în care era depus, îi preamăreau faptele în cântece funebre precum urmează.

257. *Marele* **Atila,** *rege al hunilor, fiu al lui* **Mundzuc,** *domn al celor mai viteze neamuri, care singur, cu o putere nemaiauzită, și-a întins stăpânirea asupra regatelor scitice și germanice, care cucerind cetăți a băgat groaza în ambele imperii romane și care, ca nimeni să nu scape de pradă, îmblânzit cu rugăciune, a primit anual biruri, iar după ce a îndeplinit toate acestea cu fericită izbândă, a căzut nu de vreo rană a dușmanilor, nu de trădarea alor săi, ci vesel în mijlocul poporului său, teafăr și bucuros, fără să simtă vreo durere. Cine ar putea așadar să-l socotească mort pe cel despre care nimeni nu crede că i* se poate *aduce vreo vină?*

258. După ce l-au jelit cu astfel de bocete, l-au celebrat la mormînt cu un mare ospăț, pe care ei îl numesc *strava,* manifestând sentimente contrare, dar unite între ele, de durere și bucurie, iar când s-a așternut liniștea nopții i-au îngropat în pământ cadavrul pe care l-au depus într-un prim coșciug de aur, pe acesta într-unul de argint, iar cel de argint într-un al treilea coșciug de fier, ceea ce vroia să însemne că în prea puternicul rege s-au unit toate puterile: fierul pentru că a supus popoarele, iar aurul și argintul pentru că a primit onoarea ambelor imperii. Au adăugat în mormînt arme luate de la dușmanii uciși, coliere prețioase prin felurita strălucire a pietrelor scumpe și insigne de tot felul din care se compun podoabele regale. Și pentru că atâtea bogății să nu atragă

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

vreo curiozitate omenească au ucis pe cei bănuiți de vreun tîrg detestabil, iar pe gropari i-au înmormîntat în aceeași groapă pe care ei au săpat-o.

259. După ce s-au petrecut toate acestea, cum de obicei sufletele tinerilor sînt aţîţate de ambiția puterii, între urmașii lui Atila a izbucnit cearta pentru domnie și, pentru că toți au dorit să conducă fără să se înțeleagă între ei, toți au pierdut deodată imperiul. Căci adesea imperiile cad din cauza mulțimii succesorilor, nu a lipsei acestora. Fiii lui Atila, care datorită poftelor nemăsurate ale tatălui au fost aproape un popor, cereau ca regatul să fie împărțit în părți egale ca într-o familie, iar regii războinici să fie trași la sorți.

260. Când Ardaric, regele gepizilor, a aflat aceasta, indignat că atîtea neamuri sînt tratate ca sclavii cei mai de jos, primul s-a ridicat contra fiilor lui Atila și, revoltat de rușinea robiei dar și ajutat de noroc, a eliberat nu numai neamul său, prin acțiunea întreprinsă, dar și pe celelalte care erau la fel asuprite, fiindcă ușor doresc toți ceea ce se încearcă pentru folosul tuturor. Se înarmează așadar într-un război total și lupta se dă în Panonia lângă fluviul numit Nedao.

261. Acolo s-au ciocnit între ele diferitele neamuri pe care Atila le ținuse în stăpânirea sa. S-au divizat domniile cu popoarele și s-au făcut dintr-un singur corp diverse membre, care nu erau stăpânite toate de o singură dorință, și, capul fiindu-le tăiat, se dușmăneau unele cu altele, care nu-și găsiseră niciodată dușmani pe potriva lor decît dacă rănindu-se între ele se sfâșiau una pe alta cele mai puternice națiuni. Căci socotesc că a fost un admirabil spectacol acolo unde vedeai pe *got* luptând cu sulița, pe *gepid* înfuriindu-se cu sabia, pe *rug* frângînd săgeata în propria rană, pe *suav* punîndu-și nădejdea în picioare, pe *hun* în săgeată, pe *alan* luptând în linia de bătaie cu arme grele, pe *herul* cu arme ușoare.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

262. Așadar după rnulte și grele ciocniri, victoria a favorizat pe neașteptate pe *gepizi.* Căci aproape 30.000 de *huni* și de alte neamuri, care dădeau ajutor *hunilor,* au pierit de sabia și geniul militar al lui **Ardaric.** În această luptă a fost ucis cel mai mare fiu al lui **Atila,** pe nume **Ellac,** pe care se spunea că l-a iubit atît de mult tatăl său, încît îl prefera la domie pe el față de toți ceilalți copii ai săi. Dar soarta n-a fost de acord cu dorința tatălui. Căci se știe că după atîția dușmani uciși el a pierit atît de vitejește, încît tatăl, dacă ar fi fost in viață, și-ar fi dorit o astfel de moarte.

263. Iar ceilalți frați ai săi, după ce el a fost ucis, puși pe fugă au ajuns lângă țărmul mării Pontice, unde am arătat că s-au așezat mai întâi *goții.* Așa au dat înapoi *hunii,* în fața cărora se credea că dau înapoi toate popoarele. Căci este atît de primejdioasă dezbinarea, încît dezbinați s-au prăbușit cei care cu puteri unite îi îngrozeau pe toți. Această cauză norocoasă pentru **Ardaric,** regele *gepizilor,* a fost de folos diverselor națiuni, care fără voia lor serveau stăpânirii *hunilor,* și au înălțat la bucuria libertății dorite sufletele lor mohorîte multă vreme. Mulți venind prin solii lor pe pământul roman, au fost primiți foarte bine de împăratul de atunci, **Marcian,** și au primit așezări și pământuri pe care să le cultive.

264. Căci *gepizii* revendicându-și pentru ei cu forța așezările *hunilor,* ca și cum ar fi devenit prin victorie stăpâni pe ținuturile întregii Dacii, printr-o înțelegere pașnică n-au cerut nimic de la imperiul roman, decît pacea și un dar anual, ca bărbați destoinici. Acest lucru l-a admis cu plăcere împăratul și pînă acum neamul a primit de la împăratul roman darul obișnuit. *Goții,* însă, văzînd că *gepizii* își apără pentru ei așezările *hunilor* și că poporul *hunilor* s-a restabilit în vechile lor sălașuri, au socotit preferabil să ceară conducerii romane pământuri, decît să invadeze în mod primejdios pe altele străine. Au primit astfel Panonia, o lungă câmpie care se mărginește la răsărit cu Moesia superioară, la miazăzi cu Dalmația, la apus cu Noricum, la nord cu Dunărea.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

Este o patrie împodobită de multe cetăți, dintre care prima este Syrmis, iar ultima Vindomina.

265. Iar *sauromații,* pe care-i numim *sarmați* și *cemandri,* și unii dintre *huni* s-au stabilit în sălașele ce le-au fost date într-o parte a lllyricului, lângă orașul Castramartena. Din neamul acesta a fost **Blivila** comandantul militar al Pentapolului și fratele său **Froila** și patriciul **Bessa** din timpul nostru. Iar *scyrii, sadagarii* și unii dintre *alani* cu conducătorul lor numit **Candac** au primit pământuri în Sciția Minor și Moesia Inferior.

266. Tatăl acestui **Candac** și al tatălui meu, **Alonoviiamut,** adică bunicul meu, a fost Paria, notar cît timp *a* trăit însuși **Candac.** Fiul sorei lui a fost **Gunthic** căruia i se spunea și **Baza,** șef al armatei, fiu al lui **Andages,** iar acesta fiu al lui **Andela** coborîtor din neamul *amalilor.* De asemenea eu, **Iordanis,** deși fără carte de cuvinte, înainte de conversiunea mea am fost notar. *Rugii* însă și alte națiuni au cerut pentru ei așezarea Bizzis și Arcadiopolis. Și **Hernac,** cel mai tînăr fiu al lui Atila, a ales ca loc de așezare cu ai săi extremitatea Sciției Minor. **Emnetzur și Vitzindur,** rude ale lui, au ocupat localitățile Utus, Hiscus, în Dacia Ripensis și mulți dintre *huni* roind ici și colo s-au așezat în **Romania,** dintre aceștia unii numindu-se pînă acum *sacromantisi* și *fossatiști.*

267. Mai erau și alți *goți,* care se numeau minori, popor numeros, împreună cu însuși pontificele lor primat **Vulfila,** despre care se spune că i-a învățat să scrie și să citească. Ei se găsesc și astăzi în Moesia, locuind în regiunea Nicopole, la picioarele muntelui Hemus, neam mare, dar sărac și nerăzboinic, neavând de prisos decît turme de oi și vite, pășuni și păduri pentru lemne. Au de asemenea puțin grâu și alte cereale, deși pământul este roditor. Cît despre vii, abia dacă sînt cîteva locuri, iar vinul îl cunosc numai unii dintre ei prin negustori, de la populațiile vecine, căci cei mai mulți se hrănesc cu lapte.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

268. Așadar, ca să ne întoarcem la neamul despre care este vorba, adică la *ostrogoți,* care locuiau în Pannonia sub regele **Valamer** și frații săi **Thiudimer** și **Videmer,** în locuri diferite dar cu planuri unite (căci **Valamer** stăpânea ținutul între rîurile Scarniunga și Aqua Nigra, **Thiudimer** pe cel de lângă lacul Pelsois, iar **Vidimer** era între amândoi) s-a întâmplat ca fiii lui **Atila** să vină contra *goților,* urmărindu-i ca pe niște dezertori de sub stăpânirea lor, ca pe niște robi fugari și, neștiind în ce ținuturi se găsesc ceilalți frați, au năvălit asupra lui **Valamer.**

269. Totuși acesta, deși numai cu puțini, după o luptă îndelungată și obositoare în așa măsură i-a spîrcuit, încît abia a mai rămas o mică parte din dușmani, care puși pe fugă s-au îndepărtat către acele părți ale Sciției, pe lângă care trec apele rîului Nipru, numit pe limba lor Hunni Var. în acei timp a trimis soli de bucurie la fratele său **Thiudemer,** dar solul sosind în acea zi la **Thiudemer,** l-a găsit în casă foarte fericit. Căci în aceași zi venise pe lume **Theodoric,** fiul său, de bună speranță, deși născut de concubina **Erelieva.**

270. După un timp, regele **Valamir** și frații săi **Thiudemir** și **Vidimir,** fiindcă darurile pe care înainte le primiseră regulat de la principele **Marcian** acum întârziau, deși ei respectau tratatele de pace, au trimis o delegație la împărat. Prin aceasta au aflat că **Theodoric** , fiul lui **Triar,** și acesta de neam *gotic,* dar din altă ramură, nu din cea *amală*, este cu totul înfloritor împreună cu ai săi, unit prin legături de pace cu *romanii* și primind darurile anuale, numai ei sînt disprețuiți.

271. Cuprinși atunci de furie, au pus mâna pe arme și au răscolit aproape tot Illyricum devastându-l și prădându-l. Dar pe dată împăratul, schimbându-și atitudinea, a revenit la prietenia de odinioară și, printr-o solie trimisă, nu numai că le-a achitat darurile restante, dar le-a promis că pe viitor le va trimite fără vreo discuție sau întârziere, având a primi în schimb de la ei pe **Theodoric,**

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

copilul lui **Thiudimer,** despre care am vorbit mai înainte. Acesta atunci împlinise șapte ani și intrase în al optulea. Dar cum tată-său întârzia să-l dea, a intervenit Valamir, unchiul copilului, cu rugăminți, pentru ca pacea între *goți* și *romani* să nu slăbească în vreun fel. Așadar **Theodoric** a fost dat și dus ca ostatec principelui **Leon** la Constantinopol și, fiindcă micul copil era drăguț și cuminte, a intrat în grația imperială.

272. Dar *goții,* după ce au întărit legăturile de pace cu romanii, văzînd că nu le este suficient ceea ce primeau de la împărat și dorind să-și arate vitejia obișnuită au început să devasteze de jur împrejur neamurile vecine, ridicând armele mai întâi împotriva *sadagilor,* care stăpâneau interiorul Panoniei. Când a aflat aceasta regele hunilor **Ointzic,** fiul lui **Atila,** adunând cu sine pe cei care, deși puțini, păreau totuși că au rămas sub autoritatea lui, anume pe *ultzinzuri, angisciri, bittugiri* și *bardori* și venind cu aceștia la Basiana, cetate a Panoniei, după ce au încercuit-o au început să-i devasteze împrejurimile.

273. Când au aflat acestea *goții,* renunțând îndată la expediția pregătită împotriva *sadagilor,* s-au întors asupra *hunilor* și învingându-i, i-au respins din ținuturile lor, pricinuindu-le atâtea pierderi, încât *hunii* care au rămas din acel timp și până acum se tem de armele *goților.* Dar pe când neamul *goților* stătea liniștit din partea *hunilor,* **Hunimund,** conducătorul *suavilor,* trecînd să prădeze Dalmația, a prădat vitele *goților care* păștеau pe câmp, fiindcă Dalmația era vecină cu Șuavia și nu prea departe de ținuturile Panoniei, mai ales de cele în care se găseau *goții* atunci.

274. Dar de ce să mai lungim vorba? **Hunimund** cu *suavii* după ce au devastat Dalmația s-a întors la ale sale. Dar **Thiudimer,** fratele lui **Valamer,** regele *goților,* nu atît de durerea că i-au fost luate vitele, cît de teamă ca nu cumva *suavii,* dacă ar câștiga fără pedeapsă, să-și permită îndrăzneli și mai mari, i-a pândit la înapoiere și i-a atacat în timpul nopții când dormeau fără grijă, în

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

lupta angajată pe neașteptate lângă lacul Pelsodis i-a bătut așa de tare, încât pe însuși **Hunimund** l-a luat prizonier cu armată cu tot, astfel că aceia care năvăliseră cu sabia, au ajus robii *goților.* Dar fiindcă era foarte milos, s-a mulțumit cu pedeapsa de pînă aici suferită de ei și, iertându-i în rest, după ce a încheiat un tratat de alianță cu *suavii* l-a adoptat ca fiu pe cel pe care-l luase prizonier și l-a lăsat să plece cu ai săi în Suavia.

275. Dar el ignorând dragostea paternă, a început să urzească vicleșuguri și să atîțe neamul *scirilor,* care atunci erau așezați pe Dunărea superioară și trăiau în legături pașnice cu *goții,* pînă ce i-a făcut să-și calce aliațele și uniți cu el să ridice armele și să invadeze ținuturile *goților.* Atunci *goții* nu se gândeau la nimic rău, mai ales fiindcă se încredeau în amiciția tuturor vecinilor. Dar când războiul a început, constrînși de necesitatea neașteptată au alergat la arme și câștigând, ca de obicei, lupta, au răzbunat injuria suferită.

276. În această luptă însă **Valamir,** regele lor, pe când alerga călare să-i îmbărbăteze pe ai săi din linia întâi, calul s-a speriat și și-a trîntit călărețul, care a murit străpuns de lăncile dușmane. Iar *goții* cerând de la rebeli satisfacție pentru moartea regelui și pentru injuria pricinuită lor, s-au luptat cu atîta îndârjire, încît din neamul *scirilor* nu a mai rămas decît numele, căci ei n-au mai supraviețuit să poarte rușinea, ci aproape toți au pierit.

277. De teamă, după dezastrul acestora, **Hunimund** și **Alaric,** regi ai *suavilor,* au pornit cu armele împotriva *goților,* sprijiniți de ajutorul *sarmaților,* care li se adăugaseră ca auxiliari împreună cu regii lor **Beuca si Babai.** Au chemat si rămășițele *scirilor,* presupunându-se că vor lupta aprig pentru propria lor răzbunare cu șefii lor **Edica** și **Hunvulf.** Au avut cu ei atît pe *gepizi,* cît și pe *rugi,* nădejde nu mică și după ce au adunat de aici și de colo o mulțime uriașă, și-au așezat tabăra în Panonii, lângă rîul Bolia.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

278. *Goții* atunci, fiindcă **Valamer** murise, au alergat la fratele său **Thiudimer.** Acesta, deși domnea împreună cu frații săi, luându-și totuși însemnele unei puteri sporite, mai întâi a chemat pe **Vidimer,** fratele său mai tînăr și, după ce a împărțit cu el grijile războiului, silit de necesitate, a alergat la arme. În încleștarea luptei, partea goților s-a dovedit superioară în așa măsură, încît câmpul udat cu sângele dușmanilor căzuți, părea ca o mare roșie, iar armele și cadavrele grămădite ca niște movile, au umplut câmpul fiind mai mult de zece mii de morți.

279. *Goții,* văzând aceasta, săreau în sus de o bucurie de nedescris, pentru că din marele dezastru al dușmanilor răzbunau și sângele regelui lor **Valamer** și propria lor ofensă. Iar din nenumărata și felurita mulțime a dușmanilor, cei ce au putut scăpa cu fuga abia dacă au mai ajuns, fără glorie, în ținuturile lor.

280 După un anumit timp, când Dunărea era înghețată de gerul obișnuit al iernii - căci acel fluviu îngheață în așa fel, că parcă s-ar face piatră și poate fi trecut nu numai de armată cu picioarele, dar și de care, sănii și de alte vehicule, iar de bărci și de luntri nu mai este nevoie - astfel așadar **Thiudimer,** regele *goților,* văzînd că Dunărea este înghețată a dus armata și, trecînd Dunărea pe gheață, a apărut în spatele *suavilor.* Căci acea regiune a suavilor este mărginită la răsărit de barbari, la apus de *franci,* la miazăzi de burgunzi, iar la miazănoapte de *thuringi.*

281. Uniți cu acești *suavi* erau atunci și *alamanii,* care stăpâneau înălțimile Alpilor din care izvorăsc unele rîuri și curgînd zgomotos se varsă în Dunăre. Acolo și într-un loc astfel întărit a dus **Thiudimer în** timpul iernii armata *goților* și pe ambele neamuri federate ale *suavilor* și ale *alamanilor* le-a învins, le-a devastat și le-a supus în cea mai mare parte. Apoi întorcându-se victorios în propriile sălașuri, adică în Panonia, l-a primit recunoscător pe fiul său

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

Theodoric, pe care-l dusese ostatec la Constantinopol și pe care împăratul **Leon** i l-a trimis înapoi cu multe daruri.

282. Acest **Theodoric,** care avea de acum 18 ani și era ca atare adolescent, ieșit din vârsta copilăriei, asociindu-și oameni de sigură încredere dintre subalternii tatălui său, clienți și simpatizanți din popor, aproape 6000 de bărbați, a trecut cu ei Dunărea fără știrea tatălui său. Cu toți aceștia a pornit asupra lui **Babai,** regele *sarmaților,* care atunci domnea plin de trufie, fiindcă obținuse victoria împotriva lui **Camund,** comandant militar al romanilor.Theodoric venind asupra-i l-a ucis și prădându-i familia și averea s-a întors victorios la tatăl său. Apoi a cucerit cetatea Singidunum pe care o ocupaseră *sarmații,* dar n-a redat-o *romanilor,* ci a pus-o sub jurisdicția sa.

283. Împuținându-se prăzile la popoarele vecine, au început să le lipsească *goților* hrana și îmbrăcămintea, astfel că oamenilor cărora războaiele mai înainte le aduseseră mijloace de trai necesare, pacea a început să le fie potrivnică. De aceea toți *goții* rnergînd la regele **Thiudimer** cu glasuri puternice îl roagă să-i ducă cu armata în orice parte vrea. Acesta a primit propunerea și împărțindu-și atribuțiile cu fratele său s-au înțeles ca acesta să se ducă în acea parte a Italiei unde domnea atunci ca împărat **Glycerius,** iar el, ca mai puternic, să se ducă în imperiul de răsărit care era mai puternic; și așa s-a și făcut.

284. Vidimer a intrat îndată pe teritoriul Italiei. Dar dându-i sorții darul cel mai de pe urmă a părăsit cele omenești, după ce a lăsat ca succesor pe fiul său, care se numea tot Vidimer. Împăratul Glycerius însă i-a făcut acestuia daruri și l-a trecut din Italia în Galia, care era împresurată și jefuită de diferite neamuri, spunîndu-i că acolo sunt stăpâni *vizigoții,* rudele lor. Ce s-o mai lungesc? **Vidimer** primind totodată și darurile și asigurările împăratului **Glycerius** s-a dus în Galii și unindu-se cu *vizigoții,* rudele lor, fac un singur corp, cum fuseseră

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

mai înainte. Astfel luând în stăpânire Galiile și Spaniile le-au pus sub jurisdicția lor, pentru ca nimeni altcineva să n-aibă în ele vreo putere.

285. Iar fratele mai în vârsta **Thiudimer** a trecut cu ai săi rîul Sau, amenințând cu război armata sarmaților dacă i-ar sta cumva în cale. Aceștia de teamă s-au stăpânit, fiindcă nu se puteau măsura cu o mulțime atît de mare. **Thiudimer,** văzînd că din toate părțile lucrurile merg bine, a invadat Naissus, cel dintâi oraș din Illyricum și, după ce pe comiții **Astat** și **Invilia** i-au făcut asociați ai fiului său **Theodoric,** i-a trimis la Ulpiana, dincolo de fortăreața lui **Hercule.**

286. Aceștia venind au primit pe dată în supunere Ulpiana cît și Stobis, iar unele locuri din Illyricum, inaccesibile mai înainte, le-au făcut atunci pentru prima dată să se poată călători pe ele. De asemenea Eracleea și Larissa mai întâi le-au răpit și le-au prădat, iar apoi le-au luat în stăpânire după dreptul războiului. Dar regele **Thiudimer,** deși fericit în situația sa și a fiului său, nu era mulțumit cu atît și, ieșind din orașul Naissa, pe care l-a lăsat sub o mică pază, a atacat Thesslonicum, în care se găsea cu armata patriciul **Helarianus,** trimis acolo de împărat.

287. Acesta, când a văzut că Thessalonicum este împresurat pentru asediu, știind că nu poate rezista dușmanilor a trimis solie la regele **Thiudimer** cu daruri și l-a oprit de la distrugerea orașului. Comandantul roman printr-un tratat cu *goții* le-a dat acestora ca locuri de așezare Cerru, Pellas, Europa, Mediana, Retina, Bereu și Sium.

288. Acolo goții cu regele lor renunțând la arme și-au durat o viață de pace și liniște. Dar nu mult după acestea regele **Thiudimer,** în cetatea Cerras îmbolnăvindu-se și simțind că-i vine ceasul morții, a convocat pe *goți* și, după ce l-a desemnat pe fiul său **Theodoric** ca moștenitor al tronului, a părăsit cele lumești.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

289. Împăratul **Zeno,** auzind că **Theodoric** a fost rânduit rege al neamului *got,* a primit bucuros știrea și, trimițîndu-i o invitație, l-a chemat să vină la el la Constantinopol. Acolo l-a primit cu cinstea cuvenită și l-a așezat între demnitarii palatului său. După un timp, pentru a-i mări onoarea l-a adoptat ca fiu al său de arme și pe cheltuiala sa i-a dăruit triumful în oraș. Apoi l-a făcut consul titular, ceea ce înseamnă binele suprem și prima podoabă în lume. Și nu numai atît, dar i-a așezat și o statuie equestră în fața palatului imperial spre faima sa de mare bărbat.

290. Între acestea așadar **Theodoric,** asociat prin tratat cu imperiul lui **Zeno,** pe când se bucura de toate onorurile în Capitală, a auzit că neamul său, care se găsea în Illyricum precum am spus, nu trăiește prea bine, n-are tot ce-i trebuie. De aceea a socotit că e bine să-și câștige existența prin muncă, după obiceiul nației sale, decît el să se înfrupte în huzur din bogățiile imperiului roman, iar poporul său să ducă o viață mediocră. Și chibzuind în sinea lui, i-a spus împăratului: *Cu toate că nu-mi lipsește nimic mie ca slujitor al împărăției Voastre, totuși, dacă găsește cu cale bunătatea voastră, aș vrea să asculte cu bunăvoință dorința inimii mele.*

291. Și fiindcă i-a îngăduit putința de a vorbi familiar, ca de obicei, cu el, a continuat: *De* ce *ținutul de apus, care este guvernat după regimul decesorilor si predecesorilor Voștri iar capitala sa este doamna și stăpâna lumii, de ce acum se zbate sub tirania regelui thorcilingilor și a rogilor? Trimite-mă cu neamul meu, dacă găsești cu cale, pentru ca și aici să scapi de greutatea cheltuielilor cu noi, și acolo, dacă ajutat de domnul voi învinge, să strălucească faima pietății Voastre. Căci este bine ca eu, care sînt slujitorul și fiul Vostru adoptiv, dacă voi învinge, să stăpânesc acea domnie din darul Vostru, pentru ca să nu țină acela pe care-l cunoști sub jugul tiraniei senatul Vostru și să strîngă în lanțul robiei o parte din imperiu. Eu, dacă voi învinge voi fi stăpân*

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

prin darul și mărinimia Voastră; iar dacă voi fi învins, pietatea Voastră nu pierde nimic, ci, cum am spus, scapă de cheltuieli.

292. Auzind acestea împăratul, deși îi era greu să se despartă de el, nevoind totuși să-l mâhnească, i-a încuviințat cele ce cerea și, încărcându-l cu mari daruri, l-a lăsat să plece și l-a recomandat senatului și poporului roman. Așadar, plecând din capitala imperială Theodoric și întorcîndu-se la ai săi, cu tot neamul *goților,* căci toți i-au dat consimțământul, a plecat în ținutul de apus și pe un drum drept prin Sirmium a ajuns în vecinătățile Panoniei, iar de aici a intrat în ținuturile *veneților* și și-a așezat tabăra lângă podul Sontim.

293. Dar fiindcă acolo a zăbovit cîtva timp pentru odihna oamenilor și a animalelor de transport, Odoacru și-a îndreptat armata împotriva lui. Iar el, întâmpinând-o în câmpiile veroneze, a distrus-o într-o mare bătălie. Apoi ridicând tabăra a intrat cu și mai mare îndrăzneală în ținuturile Italiei, a trecut rîul Pad și și-a așezat tabăra lângă orașul imperial Ravenna, loc care se numește Pineta, la trei mile de oraș. Văzînd acestea Odoacru s-a fortificat în interiorul orașului și de aci noaptea pe furiș a hărțuit armata *goților nu* odată, nu de două ori, ci de mai multe ori și aceasta timp de aproape trei ani.

294. Dar în zadar s-a ostenit, fiindcă toată Italia îl numea de acum stăpân pe Theodoric și la un gest al lui poporul îl urma. Iar Odoacru cu cîțiva sateliți ai săi și cu romanii care erau acolo sufereau zilnic de foame și de necazurile războiului în interiorul Ravennei. Pînă la urmă, văzînd că nu poate face altceva, a trimis o solie cu rugăminți de iertare.

295. Theodoric mai întâi a fost îngăduitor, dar după aceea l-a lipsit de lumina vieții, iar în al treilea an al intrării sale în Italia, precum am spus, la sfatul împăratului Zenon și-a scos hainele sale particulare și îmbrăcămintea neamului său și a îmbrăcat hainele de împărat și domn al *goților* și *romanilor.*

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

Apoi a trimis o solie la **Lodoin,** regele *francilor,* și a cerut în căsătorie pe fiica acestuia, **Audefleda.**

296. Acesta și-a dat consimțământul cu plăcere, crezând că prin această legătură și fiii săi **Celdebert, Heldebert și Thiurdebert** vor încheia tratate de alianță cu neamul *goților.* Dar înrudirea aceasta n-a dus la unire și pace, pentru că de multe ori au ajuns la lupte grele între ei pentru stăpânirea galilor, iar *goții* n-au cedat niciodată *francilor* cît timp a trăit **Theodoric.**

297. Înainte de a căpăta urmași de la **Audefleda,** el a avut în Moesia două fiice naturale cu o concubină, una cu numele de **Thiudigot** iar alta **Ostrogot,** pe care de îndată ce a venit în Italia le-a căsătorit cu regii vecini dând una lui **Alaric** al *vizigoților,* iar pe cealaltă lui **Sigismund** al *burgunzilor*.

298. Din **Alaric** s-a născut **Amalaric.** Acesta a rămas orfan din anii copilăriei și l-a îngrijit cu toată dragostea bunicul său **Theodoric,** care a aflat că **Eutharic,** fiul lui **Veteric,** nepot al lui **Beretmod** și **Thorismod,** coborîtor din neamul *amalilor,* trăiește în Spania, din vârsta tinereții strălucind prin înțelepciune și bărbăție. Pe acesta l-a chemat la el și i-a dat în căsătorie pe fiica sa **Amalasuenta.**

299. Și ca să-și mărească familia, pe sora sa **Amalafrida,** mamă a lui **Theodat,** care mai târziu a fost rege, a căsătorit-o în Africa cu regele *vandalilor,* iar pe **Amalaberga,** fiica lui **Thrasamund** și nepoată a sa, a unit-o cu **Herminefred,** regele *thuringilor.*

300. Iar pe **Pitzamun,** comite al său, fruntaș între fruntași, l-a trimis să ocupe cetatea Sirmium. Acesta, alungând pe regele **Trasaric,** fiul lui **Trapstila,** i-a luat mama prizonieră și a ocupat cetatea. Apoi venind împotriva lui **Savinian** comandant militar al Illyricului, care era gata de o ciocnire cu **Mundon,** lângă cetatea cu numele Margus, pe un câmp care se întindea între Dunăre și

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

Margus, cu două mii de infanteriști și cinci sute de călăreți a dat ajutor lui **Mundon,** înfrângînd armata illyrică.

301. Cît despre acest **Mundon,** coborîtor din neamul de odinioară al lui **Atila,** fugind de neamul *gepizilor* peste Dunăre, după ce a cutreierat locuri necultivabile și fără muncitori ai pământului, a strîns pe mulți hoți de vite, bandiți și răufăcători din toate părțile, apoi a ocupat turnul numit Herta, așezat pe malul Dunării, și acolo, într-un mod barbar prădând pe vecini, s-a tăcut rege al tâlharilor săi. Dar pe când acesta ajunsese într-o situație disperată și nu știa cum să se salveze, i-a venit în ajutor **Petza,** care l-a scos din mâinile lui **Savinian** și l-a supus regelui său **Theodoric,** cu toate mulțumirile de rigoare.

302. Nu mai puține trofee de biruință a obținut prin **Ibba** împotriva **francilor,** ucigând în luptă pe teritoriul Galiilor mai mult de 30.000 de *franci.* Pe Thiudis, urmașul său, după moartea ginerelui **Alaric** l-a făcut tutorele nepotului **Amalaric** la domnia Spaniei. Acest **Amalaric,** încă în adolescență atras în cursele *francilor,* și-a pierdut viața odată cu domnia. După el, însuși **Thiudis** tutorele său, punând mâna pe domnie, a alungat din Spanii pe *francii* care-i subminau autoritatea și cît a trăit a ținut pe *vizigoți* sub conducerea sa.

303. După el a ocupat scaunul domniei **Thiudigisglosa,** care n-a domnit mult, căci a pierit ucis de ai săi. Lui i-a urmat **Agil,** care are în prezent domnia. Dar contra lui s-a ridicat **Atanagildus** susținut de puterea romană prin patriciul **Liberius.** Și n-a fost în imperiul de apus vreun neam care, cît timp a trăit **Theodoric,** să nu-i slujească acestuia fie ca prieten, fie ca supus.

304. Dar ajuns la bătrânețe, când și-a dat seama că în curând va părăsi această lume, convocând pe comiții *goți* și pe alți fruntași ai neamului său, a rânduit ca rege pe **Athalaric,** copil în vârstă de zece ani, fiu al fiicei sale **Amalasuenta** rămas orfan de tatăl său Eutharic, și le-a recomandat pe cale testamentară să

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

respecte pe rege, să iubească senatul și poporul roman, iar cu împăratul de răsărit să trăiască în pace și să-l socotească al doilea după Dumnezeu.

305. Cât timp regele Athalaric și mama lui au trăit, respectând aceste recomandări au domnit în pace aproape opt ani. Iar *francilor,* deși aceștia nu sperau ceva de la domnia unui copil, ci o disprețuiau și căutau chiar să se pregătească de război, pentru că tatăl și bunicul ocupase Galiile, le-a retrocedat totuși ținuturile galice. Dar în restul posesiunilor s-a menținut liniștea și pacea. Pe când Athalaric se apropia de speranța tinereții, atît adolescența sa, cît și văduvia mamei sale ie-a pus sub ocrotirea împăratului de răsărit, dar în scurt timp prea nefericitul, prevenit de o moarte timpurie, s-a despărțit de cele omenești.

306. Atunci mama, ca să nu fie disprețuită de *goți* pentru că era femeie, gândindu-se ce sa facă, l-a primit ca rudă pe vărul său Theodat din Tuscia, unde ducea viață de particular în casa proprie, și l-a așezat !a domnie. Acesta, după cîtva timp uitând de rudenie, a luat-o din palatul de la Ravenna și a exilat-o într-o insulă din lacul Bulsinian. Aci, după foarte puține zile de restriște, a fost strangulată în baie de slujbașii lui.

307. Când a auzit aceasta Justinian, împăratul de răsărit, a rămas descumpănit, fiindcă uciderea protejaților săi era oarecum o insultă ce i se aducea lui. În același timp când a auzit că patriciul său foarte credincios **Belizariu** a repurtat un mare triumf împotriva *vandalilor* din Africa, a poruncit aceluiași biruitor să plece, cu armele încă ude de sânge din lupta cu *vandalii,* la război contra *goților.*

308. Acest comandant foarte prevăzător a socotit că nu poate supune poporul **geților** decît dacă ocupă mai întâi Sicilia, baza lor de aprovizionare. Și în primul rând aceasta a făcut. Intrând îndată în Sicilia, *goții care* se găseau în

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

orașul Siracuza, văzând că n-au nici o putere s-au predat de bunăvoie lui **Belizariu,** împreună cu conducătorul lor **Sinderith.** Așadar după ce conducătorul roman a cucerit Sicilia, **Theodat** aflând aceasta a trimis pe ginerele său **Evermud** de pază la strîmtoarea care se găsește între Campania și Sicilia, unde din sînul mării Thyreniene valurile se rostogolesc în Adriatică.

309. Acolo a ajuns **Evermud** și și-a așezat tabăra în cetatea Regium. Văzând că situația alor săi se agravează repede, a trimis în tabăra *romanilor* învingători o solie dintre slujitorii săi cei mai de încredere care, căzând la picioarele lui Belizariu și-au exprimat dorința de a sluji poporului *roman.* Armata *goților* simțind aceasta, prin strigăte l-a declarat suspect pe **Theodat,** a cerut să fie alungat din domnie și să fie înălțat rege conducătorul ei **Vitiges,** care fusese armașul lui **Theodat.**

310 Și așa s-a făcut. **Vitiges,** ridicat în domnie pe câmpiile Barbarice, intră în Roma și trimite la Ravenna pe cei mai fideli bărbați să-i ia viața lui **Theodat.** Sosind, aceștia își îndeplinesc însărcinarea și-l ucid pe **Theodat,** iar un sol trimis de rege **(Vitiges** era în câmpiile Barbarice) anunță popoarelor evenimentul.

311. Între timp armata romană trecând prin strîmtoare ajunge în Campania, ocupă orașul Neapole și intră în Roma de unde plecase la Ravenna cu câteva zile înainte regele **Vitiges,** care luase în căsătorie pe **Mathesuenta,** fiica **Amalasuenthei,** nepoată a regelui **Theodoric.** Și pe când el petrecea la palatul din Ravenna desfătat de noua căsătorie, armata imperială plecând de la Roma a invadat locurile fortificate din ambele Tuscii. **Vitiges** aflând aceasta prin soli, trimite o ceată de *goți* bine înarmați sub comanda lui **Hunila** la Perusia.

312. Pe când voiau să înfrângă printr-un lung asediu pe cornițele **Magnus,** care se găsea acolo cu o mică armată, ei înșiși au fost înfrânți și nimiciți de o

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

armată romană venită pe neașteptate. Auzind **Vitiges** aceasta, ca un leu furios adună toată armata *goților* și ieșind din Ravenna, supune fortărețele romane unui lung asediu. Dar îndrăzneala fiindu-i zadarnică după patrusprezece luni de asediu al orașului Roma, a fugit și s-a pregătit să atace Arminium.

313. Fiind și aici înfrânt și pus pe fugă, s-a retras la Ravenna. Dar și aci fiind la fel de repede învins, s-a predat învingătorului împreună cu soția sa **Mathesuentha** și cu avuțiile regale. Și astfel, pe faimosul regat și pe prea viteazul neam multă vreme domnitor l-a biruit până la urmă împăratul **Justinian,** învingătorul diferitelor neamuri în anul aproape al două mii treizecelea, ajutat de prea devotatul consul **Belzariu.** Iar pe **Vitiges** ducându-l la Constantinopol l-a cinstit cu demnitatea de patriciu. Acolo, după ce a rămas mai mult de doi ani în cinstea și afecțiunea împăratului, l-a găsit sfîrșitul vieții.

314. Pe soția acestuia **Mathesuentha** împăratul a căsătorit-o cu fratele lui, patriciul **Germanus.** Din aceștia, după înhumarea lui **Germanus** s-a născut un fiu cu același nume **Germanus.** În acesta, neamul *aniciilor,* unit cu obîrșia *amalică,* ajutorul Domnului promite speranță ambelor neamuri.

315. Aceasta a fost, pînă acum, originea **geților** și noblețea de neam a *amalilor,* ca și faptele bărbaților viteji. Acest neam demn de laudă a cedat unui principe și mai lăudabil și s-a supus unui conducător mai viteaz, a cărui faimă nu va înceta în nici un veac și la nici o vârstă, iar victoriosul și triumfătorul împărat **Justinian,** precum și consulul **Belizariu,** vor căpăta numele de Vandalicul, Africanul și **Geticul.**

316. Tu, care citești acestea, să știi că eu am urmat scrierile înaintașilor și, din întinsele pajiști ale lor, am cules cîteva flori, clin care voi împleti, după puterea priceperii mele, o cunună pentru cel ce o caută. Și să nu creadă cineva că, în favoarea neamului mai înainte arătat, pentru că-mi trag obîrșia din acel neam,

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]

am adăugat ceva în plus peste cele aflate sau citite. Pe de o parte n-am cuprins toate cîte sînt scrise sau arătate despre ei înșiși, iar pe de altă parte cele expuse nu sînt atît spre lauda lor, cît spre lauda celui ce a învins.

SOCIETATEA GEBELEIZIS
[http://www.gebeleizis.org]